

ข้อมูลมะม่วงเบา

จังหวัดสงขลา

คำนำ

เอกสารข้อมูลมะม่วงเบาจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๒ สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา จัดทำขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องด้านมะม่วงเบา เช่น ยุทธศาสตร์และนโยบาย สถานการณ์การผลิตมะม่วงเบา ข้อมูลการผลิตมะม่วงเบา ต้นทุนการผลิต ช่องทางการตลาด ราคาขาย ปัญหาอุปสรรค ข้อเสนอแนะลักษณะทางพฤกษศาสตร์ ลักษณะพันธุ์ ลักษณะทางกายภาพ และการแปรรูปและรายชื่อสมาชิกกลุ่มแปรรูป โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่างๆ ที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา ขอขอบคุณหน่วยงานต่างๆที่เกี่ยวข้องที่ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูลดังกล่าวไว้ ณ โอกาสนี้ พร้อมทั้งยินดีรับฟังข้อคิดเห็นต่างๆ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดทำเอกสารให้ดียิ่งขึ้น

คณะผู้จัดทำ

มีนาคม ๒๕๖๓

สารบัญ

เรื่อง

หน้า

ส่วนที่ ๑ ยุทธศาสตร์และนโยบาย

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)	๑
๑.๒ ยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์	๕
๑.๓ ยุทธศาสตร์จังหวัดสงขลา	๖
๑.๔ นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด้านการตลาดนำการผลิต	๗
๑.๕ นโยบายจังหวัดสงขลา	๘
๑.๖ สถานการณ์การผลิตของโลก	๘
๑.๗ สถานการณ์การผลิตของประเทศไทย	๘
๑.๘ สถานการณ์การผลิตมะม่วงเบาจังหวัดสงขลา	๘

ส่วนที่ ๒ ข้อมูลการปลูกและการแปรรูปมะม่วงเบาจังหวัดสงขลา

๒.๑ พื้นที่ปลูก ปริมาณการผลิต และจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงเบา ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒	๙
๒.๒ รายชื่อเกษตรกรที่ได้รับการรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มะม่วง	๑๐
๒.๓ พื้นที่ปลูกและประมาณการผลิต	๑๒
๒.๔ ต้นทุนการผลิต	๑๓
๒.๕ ช่องทางการตลาด	๑๔
๒.๖ ราคาขายมะม่วงเบา ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒	๑๔
๒.๗ การแปรรูป	๑๕
๑) มะม่วงเบาแช่อิ่มอบแห้ง	๑๕
๒) มะม่วงเบาแช่อิ่ม	๑๖
๓) แยมมะม่วงเบา	๑๗
๔) น้ำมะม่วงเบาทดแทนน้ำมะนาวในน้ำยำ	๑๘
๕) น้ำมะม่วงเบา	๑๙
๖) น้ำมะม่วงเบาโซดา	๑๙
๗) น้ำมะม่วงเบาสับปะรดซ่า	๑๙
๘) น้ำมะม่วงเบาผงพร้อมดื่ม	๒๐
๙) น้ำมะม่วงเบาพร้อมดื่มบรรจุกระป๋อง	๒๑
๒.๘ รายชื่อสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาออก อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา	๒๒

ส่วนที่ ๓ ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไข และการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอก

๓.๑ ปัญหาอุปสรรค/แนวทางแก้ไข	๒๓
๓.๒ ข้อเสนอแนะ	๒๓
๓.๓ การวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอก	๒๔

บทที่ ๔ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

๔.๑ ลักษณะพันธุ์

๔.๒ ลักษณะทางกายภาพ

๔.๒.๑ ลักษณะดิน

๔.๒.๒ การปลูก

๔.๒.๓ การเตรียมดิน

๔.๒.๔ ฤดูปลูก

๔.๒.๕ การให้น้ำ

๔.๒.๖ การกำจัดวัชพืช

๔.๒.๗ การใส่ปุ๋ย

๔.๒.๘ การตัดแต่งกิ่ง ระยะเวลาตัดแต่งกิ่ง และประโยชน์ของการตัดแต่งกิ่ง

๔.๒.๙ การออกช่อดอกของมะม่วงนอกฤดู

๔.๒.๑๐ ปฏิทินการปฏิบัติการจัดการ

๔.๒.๑๑ การติดผล

๔.๒.๑๒ การเก็บเกี่ยว

๔.๒.๑๓ การบำรุงต้นมะม่วงหลังการเก็บผล

๔.๒.๑๔ โรค แมลงและการป้องกัน

ส่วนที่ ๑

ยุทธศาสตร์และนโยบาย

๑.๑ ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ - ๒๕๘๐)

ยุทธศาสตร์ชาติ ๒๐ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑-๒๕๘๐) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทย ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย ซึ่งจะต้องนำไปสู่การปฏิบัติเพื่อให้ประเทศไทยบรรลุวิสัยทัศน์ “ประเทศไทย มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของ เศรษฐกิจพอเพียง” ภายในช่วงเวลาดังกล่าว เพื่อความสุขของคนไทยทุกคน

วิสัยทัศน์ประเทศไทย “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนา ตามหลัก ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” หรือเป็นคติพจน์ประจำชาติว่า “มั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน” เพื่อสนองตอบ ต่อผลประโยชน์แห่งชาติอันได้แก่ การมีเอกราช อธิปไตย การดำรงอยู่อย่างมั่นคง และยั่งยืนของ สถาบันหลักของ ชาติและประชาชนจากภัยคุกคามทุกรูปแบบ การอยู่ร่วมกันในชาติอย่างสันติสุข เป็นปึกแผ่น มีความมั่นคงทางสังคม ท้ามกลางพหุสังคมและการมีเกียรติและศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ความเจริญเติบโตของชาติความเป็นธรรมและ ความอยู่ดีมีสุขของประชาชน ความยั่งยืนของฐาน ทรัพยากรธรรมชาติสิ่งแวดล้อม ความมั่นคงทางพลังงานและ อาหาร ความสามารถในการรักษา ผลประโยชน์ของชาติภายใต้การเปลี่ยนแปลงของสภาวะแวดล้อมระหว่างประเทศ และการอยู่ร่วมกัน อย่างสันติประสานสอดคล้องกันด้านความมั่นคงในประชาคมอาเซียนและประชาคมโลก อย่างมีเกียรติและศักดิ์ศรี

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

วิสัยทัศน์ประเทศไทย 2580

“ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง”

ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

ยุทธศาสตร์ชาติมีความสำคัญต่อประเทศไทย เพื่อการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง

พัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัย ให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ

สร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม

สร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ภาครัฐของประชาชน เพื่อประชาชนและประโยชน์ส่วนรวม

มั่นคง	มั่งคั่ง	ยั่งยืน
มีความมั่นคงปลอดภัยจากภัยและการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในประเทศและภายนอกประเทศ และมีความมั่นคงในทุกมิติ ทั้งมิติเศรษฐกิจ สังคม สิ่งแวดล้อม และการเมืองประเทศไทยมีความมั่นคงในเอกราชและอธิปไตยสังคมมีความปรองดองและความสามัคคี ประชาชนมีความมั่นคงในชีวิต มีงานและรายได้ที่มั่นคง มีที่อยู่อาศัยและความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินมีความมั่นคงของอาหาร พลังงาน และน้ำ	ประเทศไทยมีการขยายตัวของเศรษฐกิจอย่างต่อเนื่อง ยกกระดับเข้าสู่กลุ่มประเทศรายได้สูง ความเหลื่อมล้ำของการพัฒนาลดลง ประชาชนได้รับผลประโยชน์จากการพัฒนาอย่างเท่าเทียมกันเศรษฐกิจมีความสามารถในการแข่งขันสูง สร้างเศรษฐกิจและสังคมแห่งอนาคต และเป็นจุดสำคัญของการเชื่อมโยงในภูมิภาคทั้งการคมนาคมขนส่ง การผลิต การค้า การลงทุนมีความสมบูรณ์ในทุนที่จะสามารถสร้างการพัฒนาต่อเนื่อง อาทิ ทุนมนุษย์ ทุนทางปัญญา ทุนทางการเงินและทุนอื่นๆ	การพัฒนาที่สามารถสร้างความเจริญด้านรายได้ และคุณภาพชีวิตของประชาชนอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติเกินพอดี ไม่สร้างมลภาวะต่อสิ่งแวดล้อมมีการผลิตและการบริโภคเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และสอดคล้องกับกฎระเบียบของประชาคมโลกคนมีความรับผิดชอบต่อสังคม มุ่งประโยชน์ส่วนรวมอย่างยั่งยืน ทุกภาคส่วนในสังคมมีจิตสำนึกและปฏิบัติตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง

เพื่อให้ประเทศไทยสามารถยกระดับการพัฒนาให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ “ประเทศไทยมีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้ว ด้วยการพัฒนาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง” และเป้าหมายการพัฒนาประเทศข้างต้น จึงจำเป็นต้องกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศระยะยาว ที่จะทำให้ประเทศไทยมีความมั่นคง ในเอกราชและอธิปไตย มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงจากปัจจัย ภายในและภายนอกประเทศในทุกมิติทุกรูปแบบ และทุกระดับ ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรม และ ภาคบริการของประเทศได้รับการพัฒนายกระดับไปสู่การใช้ เทคโนโลยีและนวัตกรรมในการสร้างมูลค่าเพิ่มและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจใหม่ที่จะสร้างและ เพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของ ประเทศ เพื่อยกระดับฐานรายได้ของประชาชนในภาพรวมและกระจายผลประโยชน์ ไปสู่ภาคส่วนต่างๆได้ อย่างเหมาะสม คนไทยได้รับการพัฒนาให้เป็นคนดีเก่ง มีวินัย คำนึงถึงผลประโยชน์ส่วนรวม และมีศักยภาพในการคิดวิเคราะห์สามารถ “รู้รับ ปรับใช้” เทคโนโลยีใหม่ได้อย่างต่อเนื่อง สามารถเข้าถึง บริการ พื้นฐาน ระบบสวัสดิการ และกระบวนการยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่มีใครถูกทิ้ง ไว้ข้างหลัง การพัฒนา ประเทศในช่วงระยะเวลาของยุทธศาสตร์ชาติจะมุ่งเน้นการสร้างสมดุลระหว่าง การพัฒนาความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในรูปแบบ “ประชารัฐ” โดยประกอบด้วย ๖ ยุทธศาสตร์ ได้แก่ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพ ทรัพยากรมนุษย์ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาค ทางสังคม ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยุทธศาสตร์ชาติ ด้านการปรับสมดุล และพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ โดยแต่ละยุทธศาสตร์มีเป้าหมาย และประเด็น การพัฒนา ดังนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ ยุทธศาสตร์ชาติด้านความมั่นคง มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติ มั่นคง ประชาชนมีความสุข เน้นการบริหารจัดการสภาวะแวดล้อมของประเทศให้มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร้อยในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับชาติสังคม ชุมชน มุ่งเน้นการพัฒนาคน เครื่องมือ เทคโนโลยีและระบบฐานข้อมูลขนาดใหญ่ให้มีความพร้อมสามารถรับมือกับภัยคุกคาม และภัยพิบัติได้ทุกรูปแบบ และทุกระดับความรุนแรง ควบคู่ไปกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาด้านความมั่นคงที่มีอยู่ในปัจจุบัน และที่อาจจะ เกิดขึ้นในอนาคต ใช้กลไกการแก้ไขปัญหาแบบบูรณาการ ทั้งกับส่วนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองค์กร ที่ไม่ใช่รัฐรวมถึงประเทศเพื่อนบ้านและมิตรประเทศทั่วโลกบนพื้นฐานของหลักธรรมาภิบาลเพื่อเอื้ออำนวยประโยชน์ ต่อการดำเนินการ ของยุทธศาสตร์ชาติด้านอื่น ๆ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเป้าหมายที่กำหนด

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างความสามารถในการแข่งขัน มีเป้าหมายการพัฒนาที่มุ่งเน้นการยกระดับศักยภาพของประเทศในหลากหลายมิติบนพื้นฐานแนวคิด ๓ ประการได้แก่ (๑) “ต่อยอดอดีต” โดยมองกลับไปที่รากเหง้าทางเศรษฐกิจ อัตลักษณ์วัฒนธรรม ประเพณีวิถีชีวิต และจุดเด่นทางทรัพยากรธรรมชาติที่หลากหลาย รวมทั้งความได้เปรียบเชิงเปรียบเทียบของประเทศ ในด้านอื่น ๆ นำมาประยุกต์ผสมผสานกับเทคโนโลยีและนวัตกรรม เพื่อให้สอดคล้องกับบริบทของ เศรษฐกิจและสังคมโลกสมัยใหม่ (๒) “ปรับปรุงปัจจุบัน” เพื่อปูทางสู่อนาคต ผ่านการพัฒนาโครงสร้าง พื้นฐานของประเทศในมิติต่าง ๆ ทั้งโครงข่ายระบบคมนาคมและขนส่ง โครงสร้างพื้นฐานวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยีและดิจิทัล และการปรับสภาพแวดล้อมให้เอื้อต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมและบริการอนาคต และ (๓) “สร้างคุณค่าใหม่ในอนาคต” ด้วยการเพิ่มศักยภาพของผู้ประกอบการ พัฒนาคนรุ่นใหม่ รวมถึงปรับรูปแบบธุรกิจ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของตลาด ผสมผสานกับยุทธศาสตร์ที่รองรับอนาคต บนพื้นฐานของการต่อยอดอดีตและปรับปรุงปัจจุบัน พร้อมทั้งการส่งเสริมและสนับสนุนจากภาครัฐ ให้ประเทศไทยสามารถสร้างฐานรายได้และการจ้างงานใหม่ ขยายโอกาสทางการค้าและการลงทุน ในเวทีโลก ควบคู่ไปกับการยกระดับรายได้และการกินดีอยู่ดีรวมถึงการเพิ่มขึ้นของคนชั้นกลาง และลดความเหลื่อมล้ำของคนในประเทศได้ในคราวเดียวกัน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพทรัพยากรมนุษย์ มีเป้าหมาย การพัฒนาที่สำคัญเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดีเก่ง และมีคุณภาพ โดยคนไทยมีความพร้อมทั้งกาย ใจ สติปัญญา มีพัฒนาการที่ครบด้านและมีสุขภาวะที่ดีในทุกช่วงวัย มีจิตสาธารณะ รับผิดชอบต่อสังคมและผู้อื่น มีธรรมาภิบาล โอบอ้อมอารีมีวินัย รักษาศีลธรรม และเป็นพลเมืองดีของชาติมีหลักคิดที่ถูกต้อง มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ ๒๑ มีทักษะสื่อสาร ภาษาอังกฤษและภาษาที่สาม และอนุรักษ์ภาษาท้องถิ่น มีนิสัยรักการเรียนรู้และการพัฒนาตนเอง อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต สูการเป็นคนไทยที่มีทักษะสูง เป็นนวัตกรรม นักคิด ผู้ประกอบการ เกษตรกรยุคใหม่ และอื่น ๆ โดยมีสัมมาชีพตามความถนัดของตนเอง

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างโอกาสและความเสมอภาคทางสังคม มีเป้าหมายการพัฒนาที่ให้ความสำคัญกับการดึงเอาพลังของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งภาคเอกชน ประชาสังคม ชุมชน ท้องถิ่น มาร่วมขับเคลื่อน โดยการสนับสนุนการรวมตัวของประชาชนในการร่วมคิดร่วมทำเพื่อส่วนรวม การกระจายอำนาจและความรับผิดชอบไปสู่กลไกบริหารราชการแผ่นดินในระดับท้องถิ่น การเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชนในการจัดการตนเอง และการเตรียมความพร้อมของประชากรไทย ทั้งในมิติสุขภาพ เศรษฐกิจ สังคม และสภาพแวดล้อม ให้เป็นประชากรที่มีคุณภาพ สามารถพึ่งตนเอง และทำประโยชน์แก่ครอบครัว ชุมชน และสังคมให้นานที่สุด โดยรัฐให้หลักประกันการเข้าถึงบริการและ สวัสดิการที่มีคุณภาพอย่างเป็นธรรมและทั่วถึง

ยุทธศาสตร์ที่ ๕ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการสร้างการเติบโตบนคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนในทุกมิติ ทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ และความเป็นหุ้นส่วนความร่วมมือระหว่างกัน ทั้งภายในและภายนอกประเทศอย่างบูรณาการ ใช้พื้นที่เป็นตัวตั้งในการกำหนดกลยุทธ์และแผนงาน และการให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้เข้ามามีส่วนร่วมในแบบทางตรงให้มากที่สุดเท่าที่จะเป็นไปได้โดยเป็น การดำเนินการบนพื้นฐานการเติบโตร่วมกัน ไม่ว่าจะผ่านทางเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และคุณภาพชีวิต โดยให้ความสำคัญกับการสร้างสมดุลทั้ง ๓ ด้าน อันจะนำไปสู่ความยั่งยืนเพื่อคนรุ่นต่อไปอย่างแท้จริง

ยุทธศาสตร์ที่ ๖ ยุทธศาสตร์ชาติด้านการปรับสมดุลและพัฒนาระบบการบริหารจัดการภาครัฐ มีเป้าหมายการพัฒนาที่สำคัญเพื่อปรับเปลี่ยนภาครัฐที่ยึดหลัก “ภาครัฐของประชาชนเพื่อประชาชน และประโยชน์ส่วนรวม” โดยภาครัฐต้องมีขนาดที่เหมาะสมกับบทบาทภารกิจ แยกแยะบทบาท หน่วยงานของรัฐที่ทำหน้าที่ในการกำกับหรือในการให้บริการในระบบเศรษฐกิจที่มีการแข่งขัน มีสมรรถนะสูง ยึดหลักธรรมาภิบาล ปรับวัฒนธรรมการทำงานให้มุ่งผลสัมฤทธิ์และผลประโยชน์ส่วนรวม มีความทันสมัย และพร้อมที่จะปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ตลอดเวลา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การนำนวัตกรรม เทคโนโลยีข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบการทำงานที่เป็นดิจิทัลเข้ามาประยุกต์ใช้อย่างคุ้มค่า และปฏิบัติงานเทียบได้กับมาตรฐานสากล รวมทั้งมีลักษณะเปิดกว้าง เชื่อมโยงถึงกันและเปิดโอกาสให้ ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมเพื่อตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างสะดวก รวดเร็ว และ โปร่งใส โดยทุกภาคส่วนในสังคมต้องร่วมกันปลูกฝังค่านิยมความซื่อสัตย์สุจริต ความมั่งคั่งและสร้างจิตสำนึกในการปฏิเสธไม่ยอมรับการทุจริตประพฤติมิชอบอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ กฎหมายต้องมีความ ชัดเจน มีเพียงเท่าที่จำเป็น มีความทันสมัย มีความเป็นสากล มีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การลด ความเหลื่อมล้ำ และเอื้อต่อการพัฒนา โดยกระบวนการยุติธรรมมีการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ และการอำนวยความสะดวกตามหลักนิติธรรม

๑.๒ ยุทธศาสตร์กระทรวงเกษตรและสหกรณ์

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาคุณภาพชีวิตเกษตรกร

เป้าประสงค์

๑. เกษตรกรได้รับการพัฒนาศักยภาพให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ โดยมีรายได้พอเพียงต่อการดำรงชีวิต และมีการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมและมีคุณภาพชีวิตที่ดี
๒. ดูแลและช่วยเหลือเกษตรกรที่ประสบภัยพิบัติธรรมชาติ
๓. พื้นฟูเกษตรกรรายย่อยที่ได้รับการพักหนี้

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ พัฒนาขีดความสามารถในการผลิต การจัดการสินค้าเกษตร และความมั่นคงอาหาร

เป้าประสงค์

๑. เพิ่มประสิทธิภาพการผลิตสินค้าเกษตรให้มีคุณภาพมาตรฐาน และเพียงพอต่อความต้องการ
๒. มูลค่าสินค้าเกษตรและผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น
๓. อำนวยความสะดวกการค้าและการขนส่งทางการเกษตรเพื่อสนับสนุนการเติบโตทางเศรษฐกิจในภูมิภาคพร้อมกัน

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาทรัพยากรการเกษตรอย่างมีประสิทธิภาพ สมดุลและยั่งยืน

เป้าประสงค์

๑. เพิ่มพื้นที่ชลประทานได้ประมาณ ๔.๒๒ ล้านไร่
๒. เพิ่มความอุดมสมบูรณ์ของฐานทรัพยากรธรรมชาติด้านการประมงและบริหารจัดการให้เกิดความสมดุลและยั่งยืน
๓. ดำเนินการกระจายการถือครองที่ดินที่เป็นธรรมและการพัฒนาที่ดินอย่างยั่งยืน

๑.๓ ยุทธศาสตร์จังหวัดสงขลา

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและบริการ เพื่อสร้างความเติบโต ทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ

เป้าประสงค์ : เศรษฐกิจขยายตัว และประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริมกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรอย่างครบวงจร
๒. ส่งเสริมและพัฒนาอุตสาหกรรมยางพารา อาหารทะเล และฮาลาลให้เป็นศูนย์กลางระดับภูมิภาค
๓. พัฒนาการคมนาคมขนส่ง และระบบการจัดการโลจิสติกส์ (Logistics)
๔. พัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและเชิงธุรกิจ

ยุทธศาสตร์ที่ ๒ เสริมสร้างความมั่นคง และความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน

เป้าประสงค์ : ประชาชนมีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินเพิ่มขึ้น

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริม พัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของชุมชนในการบริหารจัดการเพื่อให้เป็นหมู่บ้าน/ชุมชนเข้มแข็ง
๒. สร้างความเชื่อมั่นให้ประชาชนมีความมั่นคง ปลอดภัย และปกป้องสถาบันหลักของชาติ
๓. เพิ่มประสิทธิภาพการป้องกันปราบปรามและบำบัดรักษายาเสพติด

ยุทธศาสตร์ที่ ๓ พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนบนฐานวัฒนธรรมหลากหลาย

เป้าประสงค์ : ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีบนวิถีความพอเพียงตามเกณฑ์วัดความสุขมวลรวม

กลยุทธ์

๑. พัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ให้มีความสุขทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง
๒. ส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา
๓. ส่งเสริมการนำผลการวิจัยและองค์ความรู้ (Best Practice) มาเพิ่มศักยภาพการเรียนรู้และพัฒนาอาชีพของประชาชน
๔. ส่งเสริมการจัดการศึกษาด้านภาษา
๕. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์และสืบทอด ด้านศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม เพื่อเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคม

ยุทธศาสตร์ที่ ๔ อนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นฐานการพัฒนาอย่างยั่งยืน

เป้าประสงค์ : สร้างคุณภาพสิ่งแวดล้อมที่ดีให้กับประชาชน และรักษาฐานทรัพยากรธรรมชาติให้สมดุล

กลยุทธ์

๑. ส่งเสริมการบริหารจัดการน้ำอย่างบูรณาการ
๒. ส่งเสริมและสนับสนุนการอนุรักษ์และฟื้นฟูทรัพยากรธรรมชาติ และการใช้พลังงานทดแทน
๓. ฟื้นฟูลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา
๔. ส่งเสริมและพัฒนาการจัดการสิ่งแวดล้อมสู่การเป็นเมืองน่าอยู่ (Green City)

๑.๔ นโยบายกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ด้าน “การตลาดนำการผลิต”

กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ มีนโยบายพัฒนาการเกษตร โดยใช้การตลาดนำการผลิตที่ผ่านมามี มุ่งเน้นการลดต้นทุนการผลิต และยกระดับมาตรฐานสินค้า โดยขับเคลื่อนผ่านนโยบายสำคัญ ๑๕ เรื่อง เช่น นโยบายเกษตรแปลงใหญ่ โครงการศูนย์การเรียนรู้พัฒนาการเกษตร (ศพก.) เกษตรทฤษฎีใหม่ การบริหารจัดการน้ำ เป็นต้น ซึ่งผลการดำเนินการที่ผ่านมา พบว่า ปี ๒๕๖๐ ครัวเรือนภาคการเกษตรมีรายได้ทางการเกษตร ๑๖๐,๙๓๒ บาท/ครัวเรือน และรายได้นอกการเกษตร ๑๔๘,๓๔๖ บาท/ครัวเรือน รวมรายได้ครัวเรือนภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น ทั้งหมด ๓๐๙,๒๗๘ บาท/ครัวเรือน แต่อย่างไรก็ตามภาคการเกษตรยังมีปัญหาที่ต้องเร่งแก้ไขอย่างต่อเนื่อง อาทิ ราคาสินค้าเกษตรตกต่ำ ผลผลิตล้นตลาด ต้นทุนการผลิตสูง ประสพภัยแล้ง น้ำท่วม เป็นต้น มีสาเหตุมาจาก เกษตรกรไทยยังขาดปัจจัยสำคัญ ๓ ด้าน คือ ๑) ขาดความรู้ ๒) ขาดเงินทุน และ ๓) ไม่มีตลาดรองรับ จึงกำหนด นโยบาย “ตลาดนำการผลิต” ซึ่งจะเป็แนวทางให้เกษตรกรและกลุ่มเกษตรกรวางแผนการผลิตเพื่อตอบสนอง กับความต้องการของตลาดโดยความร่วมมือระหว่างกระทรวงเกษตรฯ กระทรวงพาณิชย์ และภาคเอกชนที่เกี่ยวข้อง เช่น สภาอุตสาหกรรม สภาหอการค้าไทย บูรณาการการทำงานร่วมกัน ดังนั้น การแก้ไขปัญหาราคาสินค้าเกษตร ตกต่ำ ต้องใช้ตลาดเป็นตัวกำหนดสินค้าก่อนการปลูก เช่น ตลาดต้องการสินค้าประเภทไหน ก็ส่งเสริมสินค้านั้น แต่ต้องส่งเสริมพืชหลายชนิด ไม่ควรส่งเสริมพืชเชิงเดี่ยว

๑.๕ นโยบายจังหวัดสงขลา

ยุทธศาสตร์ที่ ๑ พัฒนาภาคการเกษตร อุตสาหกรรม การค้า การลงทุน การท่องเที่ยวและบริการ เพื่อสร้างความเติบโตทางเศรษฐกิจอย่างมีเสถียรภาพ กลยุทธ์ที่ ๑ ส่งเสริมกระบวนการผลิตสินค้าเกษตรครบวงจร ซึ่งในส่วนของสำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา ร่วมกับสำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร ส่งเสริมให้เกษตรกรแปรรูป **มะม่วงเบา** เป็นมะม่วงแช่อิ่ม หรือผลิตภัณฑ์อื่นๆ ที่มีมูลค่าเพิ่มมากขึ้น สร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัด โดยได้ดำเนินการ ขอรับรอง มะม่วงเบาสิงหนคร เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของจังหวัดสงขลา ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่าง ดำเนินการด้านเอกสาร

มะม่วงเบา อำเภอสิงหนคร ได้ปลูกมะม่วงเบามาเป็นระยะเวลากว่า ๑๐๐ ปี ซึ่งมีการพบต้นมะม่วงเบา ที่มีอายุมากกว่า ๑๐๐ ปีที่อำเภอสิงหนคร เมื่อสมัยก่อนแต่ละบ้านจะต้องมีต้นมะม่วงเบาเกือบทุกบ้านไว้สำหรับกิน และเป็นการสร้างพื้นที่สีเขียวไว้รอบบ้าน มะม่วงเบาสิงหนคร เป็นที่รู้จักมากขึ้นเมื่อมีกลุ่มพี่น้องคนจีนฝั่งอำเภอเมือง นั่งเรือแจวข้ามปากมาซื้อขายแลกเปลี่ยนกัน ซึ่งสมัยนั้นนิยมทานสุกมากกว่าผลดิบ ลักษณะการปลูกมะม่วงเบาใน สมัยนั้นยังไม่เด่นชัดเรื่องการค้า นอกจากจะปลูกไว้สำหรับบริโภคในครัวเรือน และเป็นการปลูกไว้แสดงพื้นที่อาณา เขตที่ดินของตนเอง และสร้างความร่มรื่นเท่านั้น หลักจากการก่อสร้างสะพานติณสูลานนท์เสร็จ การเดินทางระหว่าง สิงหนคร เกาะยอ และหาดใหญ่ มีความสะดวกมากขึ้นทำให้การค้าขายคล่องตัว เริ่มมีพ่อค้าคนกลางรับซื้ออาหาร ทะเล ผลผลิตทางการเกษตร และมะม่วงเบามาขายในตลาดหาดใหญ่ ช่วงนี้ถือเป็นช่วงที่มีโอกาสในการขายตัวเอง ของมะม่วงเบา ชาวบ้านอำเภอสิงหนคร และอำเภอใกล้เคียงเริ่มมีการปลูกมะม่วงเบาเพิ่มขึ้น ทำให้ผลผลิตเพิ่มมา กขึ้น กลุ่มชาวบ้านจึงได้รวมตัวกันแปรรูปผลผลิตจากมะม่วงเบา เช่น มะม่วงแช่อิ่ม น้ำมะม่วงเบาพร้อมดื่ม แยม มะม่วง มะม่วงเบากรอบแห้ง น้ำพริกมะม่วงเบา ซึ่งสามารถสร้างรายได้ให้กับกลุ่มเกษตรกร ทั้งยังสามารถช่วย แก้ปัญหามะม่วงเบาล้นตลาดได้อีกด้วย

เอกลักษณ์ของมะม่วงเบาสิงหนคร ผล มีทรงเป็นรูปไข่กลับ รูปหน้าตัดทรงผลเป็นป้อมรี จุกของผลมี ขนาดเล็ก ทางไหล่ซ้ายของผลกลมมนขึ้นและทางไหล่ขวาของผลไหลลาดลง ๔๕ องศา ร่อง ฐานผล ท้องผล โหนก และจะงอยของผลไม่มี เปลือกสีเขียว เนื้อสีขาว กรอบมาก รสชาติ ไม่เปรี้ยวจัด มีกลิ่นหอมอ่อน

๑.๖ สถานการณ์การผลิตของโลก

กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ เร่งสร้างโอกาสสินค้าเกษตรไทยโดยใช้ประโยชน์จาก เอฟทีเอ ยกกระดับคุณภาพมาตรฐานสินค้า และแปรรูปสินค้าให้หลากหลาย (ส้มจุก แปรรูปมะม่วงเบา และผลิตภัณฑ์จากตาลโตนด) เพิ่มความสามารถแข่งขันทางการค้าเกษตรกรไทย ขยายการส่งออกไปตลาดโลก ทั้งนี้ ไทยได้ทำเอฟทีเอ ๑๓ ฉบับ กับ ๑๘ ประเทศ ได้แก่ อาเซียน ออสเตรเลีย นิวซีแลนด์ ญี่ปุ่น จีน เกาหลี อินเดีย เปรู ชิลี และฮ่องกง ซึ่งส่วนใหญ่ได้ลดหรือยกเลิกการเก็บภาษีนำเข้าสินค้าจากไทยแล้ว จึงเป็นโอกาสของสินค้าเกษตรไทยที่จะขยายตลาดและส่งออกไปยังประเทศเหล่านี้ โดยในช่วงที่ผ่านมา มูลค่าการค้าระหว่างไทยกับประเทศคู่เอฟทีเอ ๑๘ ประเทศ มีการเติบโตเพิ่มขึ้นมาก โดยในปี ๒๕๖๑ ไทยส่งออกสินค้าเกษตรไปตลาดโลก มีมูลค่ากว่า ๒๓,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ เป็นการส่งออกไปประเทศคู่ค้าเอฟทีเอมูลค่ากว่า ๑๔,๐๐๐ ล้านดอลลาร์สหรัฐ หรือร้อยละ ๖๔ ของมูลค่าการส่งออกสินค้าเกษตร สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชนบ้านนาออก อ.สิงนคร มีการแปรรูปมะม่วงเบา มีพื้นที่ปลูกมะม่วงเบา ๑,๐๐๐ ไร่ ให้ผลผลิต ๑,๐๐๐ ตันต่อปี มีจุดเด่น คือ ผลเล็ก รสเปรี้ยว กรอบ มีวิตามินสูง มีการแปรรูปเป็นมะม่วงเบาเชื่อม น้ำมะม่วงเบา มะม่วงกวน และแยมมะม่วงเบา เป็นสินค้าที่มีศักยภาพในการขยายการจำหน่ายไปยังตลาดมาเลเซีย และสิงคโปร์

ที่มา : กรมเจรจาการค้าระหว่างประเทศ กระทรวงพาณิชย์ ๒๕ กรกฎาคม ๒๕๖๒

๑.๗ สถานการณ์การผลิตของประเทศไทย

ประเทศไทยมีพื้นที่ปลูกมะม่วง ๔๘ จังหวัด พื้นที่ ๕๔๗,๒๘๗ ไร่ ผลผลิต ๓๒๑,๖๑๐ ตัน ผลผลิตเฉลี่ย ๑,๕๐๓.๙๘ กิโลกรัมต่อไร่ และจังหวัดที่มีการปลูกมากที่สุด คือจังหวัดเชียงใหม่ พื้นที่ ๖๐,๙๕๑ ไร่ รองลงมาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พื้นที่ ๕๔,๖๗๗ ไร่ จังหวัดสุพรรณบุรี พื้นที่ ๓๕,๐๐๓ ไร่ จังหวัดนครราชสีมา พื้นที่ ๓๓,๗๐๖ ไร่ จังหวัดเลย พื้นที่ ๒๘,๓๑๓ ไร่ จังหวัดเพชรบูรณ์ พื้นที่ ๒๗,๗๐๒ ไร่ จังหวัดฉะเชิงเทรา พื้นที่ ๒๔,๒๙๔ ไร่ จังหวัดชัยภูมิ พื้นที่ ๒๓,๙๙๙ ไร่ จังหวัดลำพูน พื้นที่ ๒๓,๔๙๓ ไร่ และจังหวัดชลบุรี พื้นที่ ๒๒,๔๑๐ ไร่ ในส่วนของจังหวัดสงขลา อยู่ในลำดับที่ ๒๖ พื้นที่ปลูก ๔,๕๑๒ ไร่ ผลผลิตที่เก็บเกี่ยวได้ ๒,๘๔๔,๗๕๐ กิโลกรัม และผลผลิตเฉลี่ย ๑,๐๐๕.๙๒ กิโลกรัมต่อไร่

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กรมส่งเสริมการเกษตร ปี ๒๕๖๒

๑.๘ สถานการณ์การผลิตมะม่วงเบาจังหวัดสงขลา

มะม่วงเบามีต้นกำเนิดใน อ.สิงหนคร พบต้นที่มีอายุมากที่สุดกว่า ๑๐๐ ปี ด้วยสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ที่ภูมิประเทศติดทะเลฝั่งทะเลสาบสงขลาทำให้ดินมีแร่ธาตุสมบูรณ์ มะม่วงจึงมีรสชาติดี แตกต่างมะม่วงที่ได้จากการนำไปปลูกในพื้นที่อื่นๆ มะม่วงเบาของแท้ อ.สิงหนคร จะมีกลิ่นหอมอ่อนๆ รสเปรี้ยวกำลังดี ไม่เปรี้ยวจัด เนื้อกรอบ เปลือกบาง เป็นเอกลักษณ์เฉพาะ ทำให้เป็นที่ต้องการของตลาด ซึ่งส่วนใหญ่จะเรียกว่า “มะม่วงสงขลา” แต่จะมีการปลูกมากในคาบสมุทรมหานคร โดยเฉพาะ อ.สิงหนคร มีพื้นที่ปลูกมากที่สุดกว่า ๒,๐๐๐ ไร่ มะม่วงเบาจะให้ผลผลิตปีละ ๒ ช่วง คือ ประมาณเดือนมีนาคม-เมษายน และเดือนกันยายน-ตุลาคม ทำให้ต้องใส่ปุ๋ยบำรุงต้น บำรุงดอกต่อเนื่อง ผลผลิตต่อต้นต่อปีราว ๔๐๐-๖๐๐ กก. ราคาหน้าสวน อยู่ที่ กก.ละไม่ต่ำกว่า ๓๐-๘๐ บาท ปัจจุบันมีการรวมกลุ่มเกษตรกรกว่า ๒๐ คน หรือกว่า ๑๐๐ ไร่ ทำเกษตรแบบปลอดภัย ได้รับการรับรองมาตรฐาน GAP จากกรมวิชาการเกษตร ทำให้ผลผลิตเป็นที่ต้องการอย่างมาก และไม่เพียงพอจำหน่าย นอกจากนี้ยังได้รวมกลุ่มแม่บ้าน นำมะม่วงเบาไปแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์มากมาย ทั้งน้ำมะม่วงเบา มะม่วงเชื่อม มะม่วงกวน แยมมะม่วง สร้างรายได้อย่างงดงามเข้าจังหวัด กว่า ๒๐๐ ล้านบาท ในปีที่ผ่านมา ซึ่งสำนักงานส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ ๕ จ.สงขลาและสำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร เตรียมส่งเสริมให้เป็นพืชอัตลักษณ์สงขลา และเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของจังหวัดสงขลา และเร่งให้ความรู้เกษตรกรผลักดันให้เกิดแปลงต้นแบบในพื้นที่ถ่ายทอดองค์ความรู้งานวิจัยสู่เกษตรกรตั้งแต่การดูแลสวน การจัดการธาตุอาหารให้กับต้นพืช ไปจนถึงการแปรรูปและการตลาด พร้อมจัดตั้งโรงเรียนเกษตรกรมะม่วงเบา เพื่อเพิ่มพื้นที่ปลูก เป็นการเพิ่มรายได้ให้กับชาวบ้านในพื้นที่ต่อไป

มะม่วงเบาจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๒

ส่วนที่ ๒
ข้อมูลการปลูกมะม่วงเบาจังหวัดสงขลา

๒.๑ พื้นที่ปลูก ปริมาณการผลิต และจำนวนเกษตรกรผู้ปลูกมะม่วงเบา

จังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๒ มีเนื้อที่ปลูกมะม่วงเบาในพื้นที่ ๓ อำเภอ คือ อ.สทิงพระ อ.บางกล่ำ และ อ.สิงหนคร รวม จำนวน ๔,๕๑๒ ไร่ เนื้อที่ให้ผล จำนวน ๓,๕๐๗ ไร่ เนื้อที่ยังไม่ให้ผล จำนวน ๑,๐๐๕ ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยวผลผลิต จำนวน ๒,๘๒๘ ไร่ ผลผลิตรวม ๒,๘๔๔,๗๕๐ ไร่ผลผลิตเฉลี่ย จำนวน ๑,๐๐๕.๙๒ ไร่ และจำนวนครัวเรือนเกษตรกร จำนวน ๒,๐๕๒ ไร่

เนื้อที่ปลูก เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิตรวม ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ มะม่วงจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๐ - ๒๕๖๒

ปี พ.ศ.	เนื้อที่ปลูก (ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	เนื้อที่ยังไม่ ให้ผล (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตรวม (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร
ปี ๒๕๖๐	๕,๐๐๖.๗๕	๓,๘๕๑.๐๐	๑,๑๕๕.๗๕	๒,๐๔๔.๕๐	๓,๐๔๗,๑๕๔.๐๐	๑,๔๙๐.๔๒	๒,๙๖๐
ปี ๒๕๖๑	๔,๙๔๒.๐๐	๓,๘๗๓.๒๕	๑,๐๖๘.๗๕	๒,๑๖๐.๕๐	๔,๖๙๔,๐๗๐.๐๐	๒,๑๗๒.๖๘	๒,๑๙๖
ปี ๒๕๖๒	๔,๕๑๒.๐๐	๓,๕๐๗.๐๐	๑,๐๐๕.๐๐	๒,๘๒๘.๐๐	๒,๘๔๔,๗๕๐.๐๐	๑,๐๐๕.๙๒	๒,๐๕๒

เนื้อที่ปลูก เนื้อที่ให้ผลผลิต ผลผลิตรวม ผลผลิตเฉลี่ย/ไร่ มะม่วงจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๒

จังหวัด/ อำเภอ	เนื้อที่ปลูก(ไร่)	เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	เนื้อที่ยังไม่ ให้ผล (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว ผลผลิต (ไร่)	ผลผลิตรวม (กิโลกรัม)	ผลผลิตเฉลี่ย (กิโลกรัม/ไร่)	จำนวน ครัวเรือน เกษตรกร
สงขลา	๔,๕๑๒.๐๐	๓,๕๐๗.๐๐	๑,๐๐๕.๐๐	๒,๘๒๘.๐๐	๒,๘๔๔,๗๕๐.๐๐	๑,๐๐๕.๙๒	๒,๐๕๒
อ.สทิงพระ	๘๙๕	๕๔๐	๓๕๕	๔๒๗	๗๕,๑๐๐	๑๗๕.๘๘	๕๗๒
อ.บางกล่ำ	๑๐	๑๐	๐	๐	๐	-	๔
อ.สิงหนคร	๓,๖๐๗	๒,๙๕๗	๖๕๐	๒,๔๐๑	๒,๗๖๙,๖๕๐	๑,๑๕๓.๕๔	๑,๔๗๖

ที่มา : ระบบสารสนเทศการผลิตทางด้านการเกษตร กรมส่งเสริมการเกษตร, รายงานสถิติทางการเกษตร

พืชอายุยาว (รต.๐๒) จำแนกตามพืช ๑๙ ก.พ. ๖๓

๒.๒ รายชื่อเกษตรกรที่ได้รับใบรับรองมาตรฐานการปฏิบัติทางการเกษตรที่ดี (GAP) มะม่วง

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่เกษตรกร	เบอร์โทร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ปริมาณการผลิต (ตัน)
๑	นายเจริญ วิวัชณะ	เลขที่ ๘๔ หมู่ ๖ ตำบล วัดขุ่น อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๐๘๓-๑๗๑๘๑๒๔	๗.๐๐	๒,๐๐๐.๐๕
๒	นางด่วน สืบชนะ	เลขที่ ๘๗ หมู่ ๓ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๐๘๐-๑๓๗๑๗๖๕	๖.๕๐	๑,๖๐๓.๐๐
๓	นายถนอม บุญรังษี	เลขที่ ๒๓๙/๓ หมู่ ๑ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๐๘๑-๒๗๗๑๑๖๖	๖.๐๐	๒,๖๐๒.๐๐
๔	นายยาหรีน โต๊ะกะหริ่ม	เลขที่ ๑๘๓ หมู่ ๔ ตำบล คูซุด อำเภอ สทิงพระ จังหวัด สงขลา	๐๘๔-๖๓๑๔๒๘๖	๑๐.๐๐	๑,๐๐๐.๒๐
๕	นายสมมะแอ บุละ	เลขที่ ๒๘ หมู่ ๖ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๘๑๐๘๓๖๖๔๕	๒.๐๐	๒,๐๐๐.๐๐
๖	นางอำนวย ยอดช่วย	เลขที่ ๔/๑ หมู่ ๑ ตำบล รำแดง อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๐๘๔-๘๔๔๑๒๑๕	๑๖.๐๐	๑,๕๐๖.๐๐
๗	นายเจียม จันทเลิศ	เลขที่ ๑๕/๑ หมู่ ๑ ตำบล รำแดง อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๐๘๔-๓๐๐๖๕๕๗	๔.๐๐	๐.๘๐
๘	นายประทีป จันทโร	เลขที่ ๑๕๒ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๐๘๕-๕๘๓๐๘๘๕	๕.๐๐	๕.๐๐
๙	นายสุพจน์ รำจวนจร	เลขที่ ๑๑๑ หมู่ ๗ ตำบล คูซุด อำเภอ สทิงพระ จังหวัด สงขลา	๐๘๓-๑๘๓๘๕๘๘	๒๐.๐๐	๖.๐๐
๑๐	นางสุนี กิจการ	เลขที่ ๑๒ หมู่ ๗ ตำบล ชิงโค อำเภอ สังหนคร จังหวัด สงขลา	๙๔๑๗๙๘๐๔๙	๖.๐๐	๔.๐๐

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่เกษตรกร	เบอร์โทร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ปริมาณการ ผลิต(ตัน)
๑๑	นายเขียน อุบลพันธ์	เลขที่ ๑๘๓ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา	๐๗๔-๔๘๑๓๕๑ ๐๘๔-๐๖๙๖๗๘	๑๑.๐๐	๑๐.๐๐
๑๒	นายประเสริฐ สุวรรณสุข	เลขที่ ๑๑ หมู่ ๓ ตำบล ทำนบ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา	๐๗๔-๓๑๘๐๗๖	๕.๐๐	๒.๐๐
๑๓	นายพัน อินทสุวรรณโน	เลขที่ ๑๔/๑ หมู่ ๕ ตำบล ทำนบ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา	๐๘๓-๖๕๒๘๘๔๘	๔.๐๐	๒๘.๐๐
๑๔	นายเศียร สุรักษา	เลขที่ ๓๑/๗ หมู่ ๑๐ ตำบล ชิงโค อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา		๓.๐๐	๒.๐๐
๑๕	นายเข้ม เกตุแก้ว	เลขที่ ๓๕/๑ หมู่ ๑๐ ตำบล ชิงโค อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา	๐๘๕-๕๘๗๐๘๐๑	๑.๐๐	๑.๐๐
๑๖	นายกัตัญญู รัตนะ	เลขที่ ๒๙/๒ หมู่ ๗ ตำบล รำแดง อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา	๘๙๔๖๕๖๙๓๒	๐.๕๐	๒,๐๐๐.๐๐
๑๗	นายเปลี่ยน คงสวัสดิ์	เลขที่ ๒๓๖/๔ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา	๐๘๓-๖๕๓๗๓๐๗	๘.๗๕	๑๐.๐๐
๑๘	นายจิระศักดิ์ เจริญโชติ	เลขที่ ๖๖ หมู่ ๑ ตำบล วัดขนุน อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา	๐๘๒-๔๓๑๗๙๘๗	๖.๕	๔,๐๑๐.๐๐
๑๙	นางอุไรวรรณ หอมจันทร์	เลขที่ ๑๔๗/๔ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา		๓.๐๐	๑.๕๐
๒๐	นางสุพิศ โมลิโต	เลขที่ ๑๘๒/๓ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา		๖.๐๐	๖.๐๐
๒๑	นางสาวพานิช โมลิโต	เลขที่ ๑๘๒ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา		๒.๐๐	๑๕.๐๐
๒๒	นายวิศาล โมลิโต	เลขที่ ๑๘๒/๔ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอสทิงหม้อ จังหวัด สงขลา		๕.๐๐	๖.๐๐

ที่	ชื่อ - นามสกุล	ที่อยู่เกษตรกร	เบอร์โทร	พื้นที่ปลูก (ไร่)	ปริมาณการผลิต (ตัน)
๒๓	นางบรรจบ โมลิโต	เลขที่ ๑๘๒/๒ หมู่ ๕ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอ สิงหนคร จังหวัด สงขลา		๒.๐๐	๒.๐๐
๒๔	นางดารีนุช เกลี้ยงทอง	เลขที่ ๒/๑ หมู่ ๒ ตำบล ชุมพล อำเภอ สทิงพระ จังหวัด สงขลา	๘๙๖๕๔๔๘๓๔	๐.๕๐	๓.๐๐
๒๕	นายสุนทร พรมตาไ้	เลขที่ ๕ หมู่ ๒ ตำบล แคนสงวน อำเภอ ระโนด จังหวัด สงขลา	๐๘๔-๖๓๑๗๔๔๐	๑.๐๐	๐.๐๐
๒๖	นายไพฑูรย์ ศิริรักษ์	เลขที่ ๗/๔ หมู่ ๗ ตำบล จะทิงพระ อำเภอ สทิงพระ จังหวัด สงขลา	๐๘๗-๓๙๑๒๓๒๕	๑.๐๐	๐.๕๐
๒๗	นายเฉลิมชัย เขาวลิต	เลขที่ ๑๓/๒ หมู่ ๙ ตำบล ม่วงงาม อำเภอ สิงหนคร จังหวัด สงขลา	๐๘๖-๙๕๕๗๘๙๔	๑๓.๐๐	๓,๐๐๐.๐๐
๒๘	นายฐานันดร จองเดิน	เลขที่ ๖/๓ หมู่ ๗ ตำบล รำแดง อำเภอ สิงหนคร จังหวัด สงขลา	๘๒๔๒๘๖๓๙๑	๑.๕๐	๑.๐๐
๒๙	นายอัมมาร์ นาวี	เลขที่ ๒๗๑ หมู่ ๑ ตำบล สทิงหม้อ อำเภอ สิงหนคร จังหวัด สงขลา	๐๙๙-๔๐๔๑๑๓๓	๕.๐๐	๘.๐๐
รวม				๑๖๒.๒๕	๑๙,๘๓๔.๕๐

ที่มา : ศูนย์วิจัยและพัฒนาการเกษตรสงขลา

๒.๓ พื้นที่ปลูกมะม่วงเบา และปริมาณการผลิต

เกษตรกรในพื้นที่อำเภอสิงหนคร จำนวน ๑๘๗ ราย พื้นที่ ๓๓๗.๓ ไร่ ปริมาณการผลิต ๔๙๓ ตัน

ที่	ตำบล	จำนวนเกษตรกร (ราย)	เนื้อที่ปลูก/เนื้อที่ยืนต้น (ไร่)	เนื้อที่เก็บเกี่ยว/เนื้อที่ให้ผล (ไร่)	ผลผลิตต่อไร่ (กก.)	ปริมาณการผลิต (ตัน)
อ.สิงหนคร		๑๘๗	๓๓๗.๓๐	๓๒๖.๕๐	๑,๕๐๐	๔๙๓
๑	ม่วงงาม	๑๐	๙	๙	๑,๕๐๐	๑๖.๕๐
๒	ชิงโค	๗	๘	๘	๑,๕๐๐	๑๒
๓	ทำนบ	๑๑	๑๕.๕๐	๑๔.๕๐	๑,๕๐๐	๒๑.๗๐
๔	สทิงหม้อ	๑๕๙	๓๐๔.๙๐	๒๙๕.๑๐	๑,๕๐๐	๔๔๒.๖๐

ที่มา : สำนักงานเกษตรจังหวัดสงขลา, การจัดทำปฏิทินผลผลิตสินค้าเกษตรที่สำคัญ, ๒๕๖๒

๒.๔ ต้นทุนการผลิต

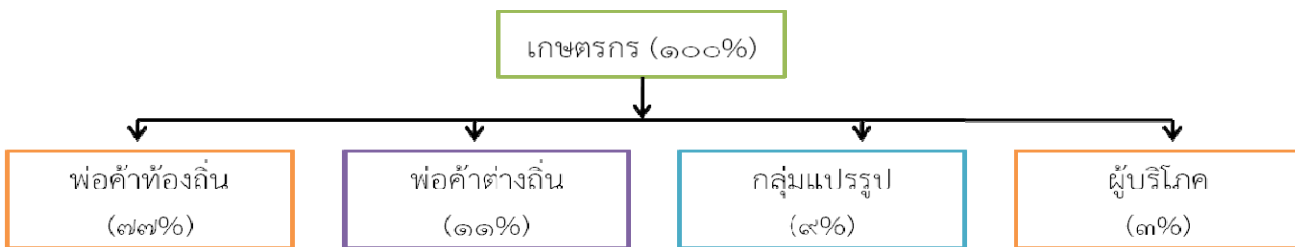
การปลูกมะม่วงเบาของเกษตรกรจังหวัดสงขลา ส่วนใหญ่มีต้นทุนต่ำ เนื่องจากมีเฉพาะค่าปุ๋ยคอก/ขี้ไก่/ปุ๋ยหมัก ที่เกษตรกรนำมาใส่ต้นมะม่วง และมีการดูแลตัดแต่งกิ่ง

- ค่าปุ๋ยคอก/ขี้ไก่/ปุ๋ยหมัก จำนวน ๑ - ๓ กส./ไร่ เป็นเงิน ๑๕๐ บาท/ไร่

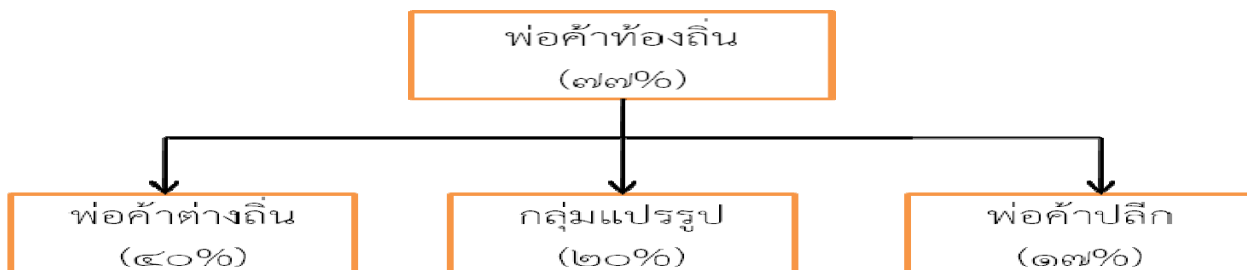
ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร, ปี ๒๕๖๒

๒.๕ ช่องทางการตลาด

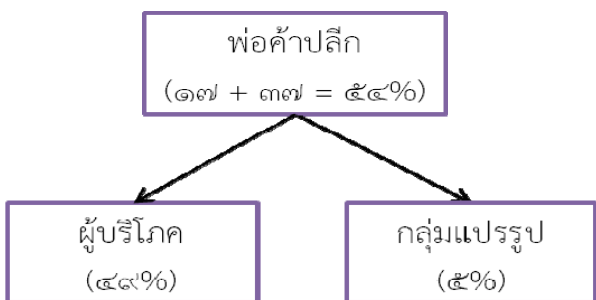
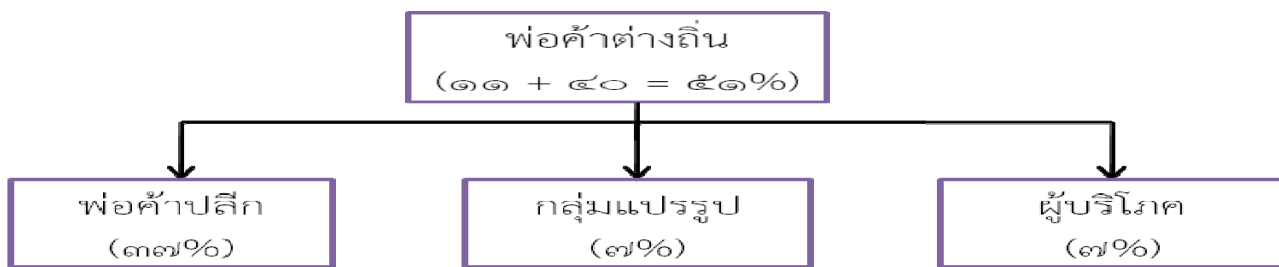
สำหรับการจัดการการตลาด เกษตรกรทุกรายขายให้กับพ่อค้าท้องถิ่น ร้อยละ ๗๗ ซึ่งขายพ่อค้าต่างถิ่น ร้อยละ ๑๑ ขายให้กลุ่มแปรรูป ร้อยละ ๙ และขายให้กับผู้บริโภคโดยตรง ร้อยละ ๓

สำหรับพ่อค้าท้องถิ่นที่ซื้อมะม่วงมาจากเกษตรกร ร้อยละ ๗๗ ซึ่งขายให้กับพ่อค้าต่างถิ่น ร้อยละ ๔๐ ขายให้กลุ่มแปรรูป ร้อยละ ๒๐ และขายพ่อค้าปลีก ร้อยละ ๑๗

สำหรับพ่อค้าต่างถิ่นที่ซื้อมะม่วงจากเกษตรกรและพ่อค้าท้องถิ่น ร้อยละ ๕๑ ซึ่งขายพ่อค้าปลีก ร้อยละ ๓๗ ขายกลุ่มแปรรูป ร้อยละ ๗ และผู้บริโภค ร้อยละ ๗

สำหรับพ่อค้าปลีกที่ซื้อมะม่วงจากพ่อค้าท้องถิ่นและพ่อค้าต่างถิ่น ร้อยละ ๕๔ ซึ่งขายผู้บริโภค ร้อยละ ๔๔ และขายให้กลุ่มแปรรูป ร้อยละ ๕

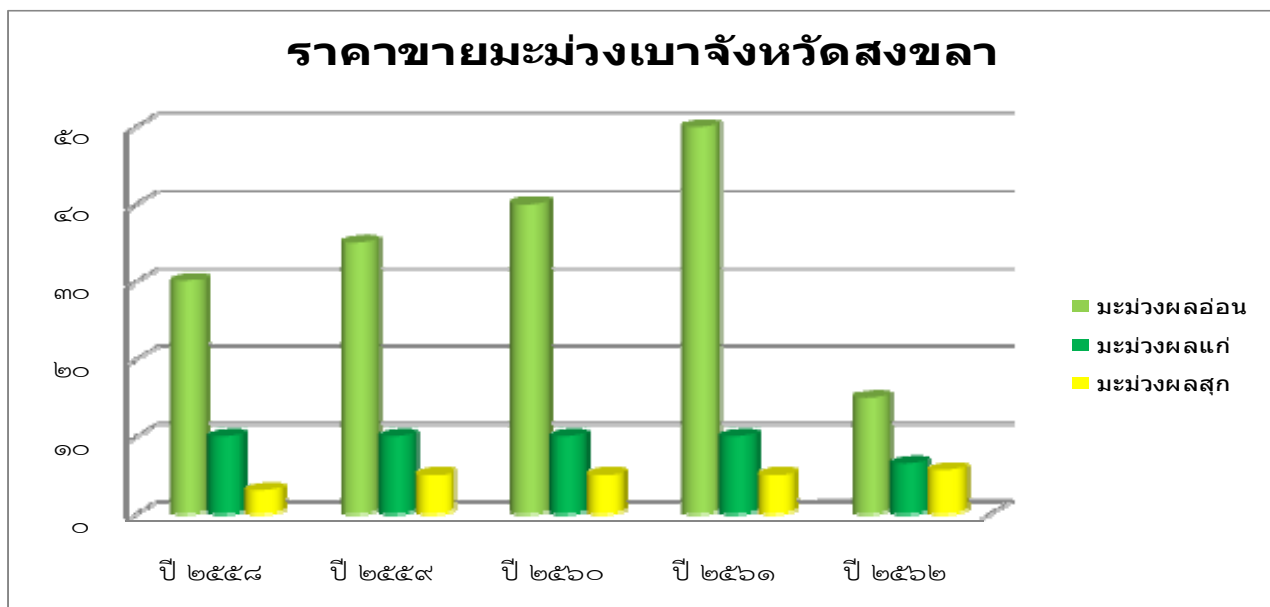
๒.๖ ราคาขายมะม่วงเบาผลสด และราคาผลิตภัณฑ์แปรรูปมะม่วงเบา ปี ๒๕๖๑

ราคาขายมะม่วงเบา ผลอ่อนโดยราคาเฉลี่ย ๑๕.๐๕ บาทต่อกิโลกรัม (สูงสุด ราคา ๑๐๐ บาท/กก. ต่ำสุด ๕ บาท/กก.) มะม่วงเบาผลแก่ราคาเฉลี่ย ๖.๔๘ บาทต่อกิโลกรัม และมะม่วงเบาผลสุกราคาเฉลี่ย ๕.๖๒ บาทต่อกิโลกรัม

ราคาขายมะม่วงเบาของเกษตรกร ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๒

หน่วย : บาทต่อกิโลกรัม

รายการ	ราคาเฉลี่ย				
	ปี ๒๕๕๘	ปี ๒๕๕๙	ปี ๒๕๖๐	ปี ๒๕๖๑	*ปี ๒๕๖๒
มะม่วงผลอ่อน	๓๐	๓๕	๔๐	๕๐	๑๕.๐๕
มะม่วงผลแก่	๑๐	๑๐	๑๐	๑๐	๖.๔๘
มะม่วงผลสุก	๓	๕	๕	๕	๕.๖๒

ที่มา : ข้อมูล ปี ๒๕๕๘ - ๒๕๖๑ กลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาออก

*ข้อมูล ปี ๒๕๖๒ จากการสำรวจสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๙

ราคาขายผลิตภัณฑ์มะม่วงเบาแปรรูป ปี ๒๕๖๒

ราคาขายผลิตภัณฑ์มะม่วงเบาแปรรูปราคามะม่วงเบาควรมีราคาสูงกว่าผลิตภัณฑ์ชนิดอื่นๆ ราคาโดยเฉลี่ยกิโลกรัมละ ๓๕๐ บาท รองลงมามะม่วงเบาแช่อิ่มกิโลกรัมละ ๒๒๐ บาท มะม่วงเบาสดพร้อมน้ำปลาหวาน กิโลกรัมละ ๘๐ บาท (โดยเฉลี่ยมะม่วงเบาสดกิโลกรัมละ ๕๐ บาทและราคาน้ำปลาหวาน ๓๐ บาท) มะม่วงเบา凍 กิโลกรัมละ ๗๐ บาท แยมมะม่วงเบาขวดเล็กขวดละ ๖๐ บาท ซึ่งแยมมะม่วงผู้ผลิตไม่นิยมที่ผลิตมากนัก เนื่องจากส่วนประกอบที่นำมาทำแยมหาซื้อยาก และน้ำมะม่วงเบาขวดละ ๑๐ บาท

รายการ	เฉลี่ย
มะม่วงเบาควน (บาท/กิโลกรัม)	๓๕๐
มะม่วงเบาแช่อิ่ม บาท/กิโลกรัม	๒๒๐
มะม่วงเบาสดพร้อมน้ำปลาหวาน (บาท/กิโลกรัม)	๘๐
มะม่วงเบา凍 (บาท/กิโลกรัม)	๗๐
แยมมะม่วง (บาท/กระปุก)	๖๐
น้ำมะม่วงเบา(บาท/ขวด)	๑๐

ที่มา จากการสำรวจสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรที่ ๙

มะม่วงเบาจังหวัดสงขลา ปี ๒๕๖๒

๒.๗ การแปรรูปจากมะม่วงเบา

๑) มะม่วงเบาแช่อิ่มอบแห้ง เป็นผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่ มีกลิ่นหอมของเนื้อมะม่วง ผลิตจากเนื้อมะม่วงเบา ระยะผลอ่อนที่ผ่านการแช่อิ่มและอบแห้ง ไม่มีสิ่งเจือปน มีลักษณะ สี กลิ่น เนื้อสัมผัสเฉพาะตัว รสหวานอมเปรี้ยว เค็มเล็กน้อย เนื้อสัมผัสนุ่มกรอบเล็กน้อย สามารถรับประทานเป็นอาหารว่างได้

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. เตรียมมะม่วงเบาผลอ่อนปานกลาง (ยังไม่เข้ากะลา)
๒. ล้างทำความสะอาด และทิ้งให้สะเด็ดน้ำ
๓. ตัดบริเวณขั้วผลออกและปอกเปลือก
๔. ผ่าซีกตามแนวยาวของผล
๕. แกะเมล็ดออกและหั่นเป็นชิ้น (กว้าง ๑ ซม. และหั่นตามแนว ยาวของผล)
๖. แช่น้ำปูนใส (ไม่ต่ำกว่า ๑ ชั่วโมง)
๗. นำขึ้นพักสะเด็ดน้ำ
๘. แช่น้ำเกลือ (๑๐% นาน ๓ ชั่วโมง)
๙. แช่น้ำสะอาด นานอย่างน้อย ๓ ชั่วโมง และนำขึ้นมาสะเด็ด น้ำ
๑๐. แช่อิ่ม โดยใช้น้ำเชื่อม ๓๐% (น้ำตาลทรายขาว) นาน ๑๐-๑๒ ชั่วโมง)
๑๑. แช่อิ่ม โดยใช้น้ำเชื่อม (๔๐% ร่วมกับกรดซิตริกและเบนโซอิก, ๑๐-๑๒ ชั่วโมง)
๑๒. อบแห้ง ๖๐-๖๓ องศาเซลเซียส นาน ๑๒ ชั่วโมง
๑๓. บรรจุถุงหรือกล่องที่มีคุณสมบัติป้องกันความชื้น
๑๔. ผลิตภัณฑ์มะม่วงเบาแช่อิ่มอบแห้ง

๒) มะม่วงเบาแช่อิ่ม เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้มะม่วงเบาในระยะห่ามๆ นำมาลดความเปรี้ยว เพิ่มความหวาน และเพิ่มรสเค็มเล็กน้อย เนื้อสัมผัสกรอบอร่อย โดยใช้เวลาในการแช่อิ่มมะม่วงประมาณ ๓ วัน จะได้มะม่วงแช่อิ่มที่มีรสเปรี้ยว หวาน เค็ม ที่พอเหมาะ และกรอบอร่อยกำลังดี เก็บรักษาในตู้เย็น ได้ประมาณ ๕—๗ วัน หากเก็บนานกว่านั้น มะม่วงแช่อิ่มจะมีรสชาติเปรี้ยวเค็มเข้มข้น เนื่องจากน้ำเชื่อมจะซึมเข้าไปในเนื้อมะม่วงมากยิ่งขึ้น

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. เตรียมมะม่วงเบาผลแก่ (ยังไม่เข้ากะลา)
๒. ล้างทำความสะอาด และทิ้งให้สะเด็ดน้ำ
๓. ตัดบริเวณขั้วผลออกและปอกเปลือก
๔. ผ่าซีก แกะเมล็ดออกและหันเป็นชิ้น (กว้าง ๑ ซม. และหันตามแนวยาวของผล)
๕. แช่น้ำปูนใส (นาน ๑๐-๑๒ ชั่วโมง)
๖. แช่น้ำเกลือ (นาน ๑๐-๑๒ ชั่วโมง)
๗. แช่น้ำสะอาด (นาน ๘-๑๐ ชั่วโมง)
๘. แช่อิ่ม (โดยใช้น้ำเชื่อม ๔๐% นาน ๑-๓ ชั่วโมง)
๙. เก็บแช่เย็น

๓) แยมมะม่วงเบา

เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีลักษณะกึ่งแข็งกึ่งเหลว สีสดใสและโปร่งแสง ประกอบด้วย เนื้อมะม่วงเบาสุกงอม น้ำตาลทราย เพคติน และกรดซิตริก ต้มเคี่ยวด้วยอุณหภูมิสูงถึงจุดเดือดจนกระทั่งมีลักษณะหนืดเหนียวกึ่งแข็งกึ่งเหลวพอเหมาะสำหรับใช้ทา มีสีเหลือง กลิ่นรสของมะม่วงเบา

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. มะม่วงเบาผลสุกงอม
๒. ล้างทำความสะอาด
๓. ตัดบริเวณขั้วผลออกและลอกเปลือกออก
๔. แยกเฉพาะเนื้อมะม่วงออก
๕. ปั่นเนื้อมะม่วงให้ละเอียด
๖. เทเนื้อมะม่วงลงในกระทะกวน
๗. กวนด้วยไฟปานกลางและค่อยๆ ใส่น้ำตาลทรายและเพคติน
๘. กวนต่อประมาณ ๕ นาที แล้วค่อยๆ เติมกรดซิตริกผสมเกลือป่น
๙. กวนต่ออีกประมาณ ๕ นาที และทดสอบการเกิดเจล
๑๐. บรรจุลงในขวดแยมที่สะอาด
๑๑. ทิ้งไว้ให้เย็นและเช็ดตัว

๔) การใช้น้ำมะม่วงเบาทดแทนน้ำมะนาวในน้ำยำ (น้ำมะม่วงพาสเจอไรซ์)

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการคั้นมะม่วงเบาจากผลมะม่วงเบาในระยะอ่อนมากๆ ผ่านขั้นตอนการผลิตที่สะอาด น้ำมะม่วงที่ได้มีลักษณะสี รสชาติเหมือนน้ำมะนาวและมีกลิ่นของมะม่วง สามารถนำไปใช้ทดแทนน้ำมะนาวในน้ำยำได้ ถึงร้อยละ ๒๕ ทดแทนน้ำมะนาวที่มีราคาค่อนข้างสูง เก็บได้ไม่เกิน ๗ วัน ที่อุณหภูมิ ๔ องศาเซลเซียส

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. มะม่วงเบาผลอ่อน
๒. ล้างให้สะอาด
๓. ตัดขั้วผลออก
๔. ผ่าซีก
๕. แกะเมล็ดออก
๖. ล้างให้สะอาดและนำขึ้นพักสะเด็ดน้ำ
๗. คั้นน้ำมะม่วงโดยใช้เครื่องแยกกาก
๘. กรองด้วยผ้าขาวบาง
๙. บรรจุขวด
๑๐. พาสเจอไรซ์
๑๑. เก็บในที่เย็น
๑๒. น้ำไปผสมกับมะนาว

๕) น้ำมะม่วงเบา

สูตร

น้ำมะม่วงเบา ๓/๔ ถ้วย

น้ำตาลทราย ๑ ถ้วย

น้ำ ๓ ๑/๓ ถ้วย

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. คั้นน้ำมะม่วงเบาด้วยเครื่องแยกกากใส่ถ้วยพักไว้

๒. ทำไซร์ปโดยใส่น้ำและน้ำตาลลงในหม้อ ต้มด้วยไฟอ่อนกึ่งไฟกลาง จนชั้นเหนียวเล็กน้อย ปิดไฟ พักไว้จนเย็น (ได้ปริมาณไซร์ป ๑ ถ้วย) ผสมน้ำมะม่วงเบา ไซร์ป ลงในเหยือก คนพอเข้ากัน

๓. รินใส่แก้วน้ำแข็ง ตกแต่งด้วยมะม่วงเบาใบสละระแห่น เสิร์ฟ (สำหรับจำนวน ๕ แก้ว)

หมายเหตุ หากต้องการดื่มเพียง ๑ แก้ว ผสมน้ำมะม่วงเบา ๒ ช้อนโต๊ะ ไซร์ป ๓ ช้อนโต๊ะกับ โขดา ๒/๓ ถ้วย คนพอเข้ากัน

๖) น้ำมะม่วงเบาโซดา

น้ำมะม่วงเบา ๓/๔ ถ้วย

น้ำตาลทราย ๑ ถ้วย

น้ำโซดาแช่เย็น ๓ ๑/๓ ถ้วย

น้ำแข็งชนิดก้อน

มะม่วงเบาหั่นแว่นและใบสละระแห่นสำหรับตกแต่ง

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. คั้นน้ำมะม่วงเบาด้วยเครื่องแยกกากใส่ถ้วยพักไว้

๒. ทำไซร์ปโดยใส่น้ำและน้ำตาลลงในหม้อ ต้มด้วยไฟอ่อนกึ่งไฟกลาง จนชั้นเหนียวเล็กน้อย ปิดไฟ พักไว้จนเย็น (ได้ปริมาณไซร์ป ๑ ถ้วย) ผสมน้ำมะม่วงเบา ไซร์ป กับโซดาลงในเหยือก คนพอเข้ากัน

๓. รินใส่แก้วน้ำแข็ง ตกแต่งด้วยมะม่วงเบาใบสละระแห่น เสิร์ฟ (สำหรับจำนวน ๕ แก้ว)

หมายเหตุ หากต้องการดื่มเพียง ๑ แก้ว ผสมน้ำมะม่วงเบา ๒ ช้อนโต๊ะ ไซร์ป ๓ ช้อนโต๊ะกับ โขดา ๒/๓ ถ้วย คนพอเข้ากัน

๗) น้ำมะม่วงเบาสับปรดซ่า

น้ำมะม่วงเบาสุก ๑/๔ ถ้วย

น้ำสับปรดคั้นแช่เย็น ๒/๓ ถ้วย

น้ำเชื่อมแช่เย็น 1/4 ถ้วย+๑ ช้อนโต๊ะ

น้ำมะม่วงเบาคั้น ๑ ช้อนโต๊ะ

น้ำโซดาแช่เย็น(๓๒๕มล.) ๑ ขวด

เลมอนหั่นแว่นและยอดสละระแห่นสำหรับตกแต่ง

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. ใส่น้ำมะม่วงเบา น้ำสับปรด น้ำเชื่อม ผสมให้เข้ากัน

๒. รินใส่แก้ว ๓ แก้ว ตามด้วยน้ำโซดา ๑ ขวด (แบ่งเป็น ๓ ส่วน) ตกแต่งด้วยเลมอนหั่นแว่นและยอดสละระแห่นเสิร์ฟ (จำนวน ๓ แก้ว) **เทคนิค** จะใช้วิธีการเช็คแล้ว top ด้วยโซดา

๘) น้ำมะม่วงเบาผงพร้อมดื่ม

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ได้จากการเพิ่มมูลค่าจากผลมะม่วงสุก ในรูปของเครื่องดื่มผงพร้อมดื่ม ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์ที่ลักษณะเป็นผงสามารถนำมาชงกับน้ำพร้อมดื่มทันที เป็นเครื่องดื่มจากผลไม้ในท้องถิ่นที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูง มีกลิ่นหอมเฉพาะตัวหรือใช้เป็นเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ โดยเลือกมะม่วงเบาที่สุกงอมล้างทำความสะอาด ปอกเปลือก สกัดแยกน้ำมะม่วง ผ่านการทำแห้งด้วยเครื่องทำแห้งแบบพ่นฝอย

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. มะม่วงเบาผลสุกงอม
๒. ล้างทำความสะอาด
๓. ตัดบริเวณขั้วผลออกและลอกเปลือกออก
๔. แยกเฉพาะเนื้อมะม่วงออก
๕. ปั่นเนื้อมะม่วงให้ละเอียด
๖. กรองแยกกากออก
๗. ผสมสารช่วยจับตัว (มอลโทเดกซ์ตริน)
๘. เข้าเครื่องทำแห้งแบบพ่นฝอย
๙. บรรจุขวดหรือซอง
๑๐. มะม่วงเบาผงพร้อมชงดื่ม

๙) น้ำมะม่วงเบาพร้อมดื่มบรรจุกระป๋อง

เป็นผลิตภัณฑ์ที่ใช้มะม่วงเบา ผ่านกรรมวิธีการผลิตที่ถูกต้องตามหลัก GMP โดยนำมะม่วงเบาในระยะที่สุกงอม มาปอกเปลือก คั้นน้ำ ปรับแต่งคุณภาพ บรรจุกระป๋อง ผลิตภัณฑ์มีสีเหลือง กลิ่นหอมของมะม่วงเบา รสชาติหวานอมเปรี้ยวแซ่เย็นก่อนดื่มจะอร่อยและสดชื่น เหมาะกับการเป็นของฝาก

ขั้นตอนและกรรมวิธีการผลิต

๑. มะม่วงเบาผลสุกงอม ๒. ล้างทำความสะอาด ๓. ตัดขั้วผลออกและลอกเปลือก ๔. แยกเฉพาะเนื้อมะม่วงออก ๕. ปั่นเนื้อมะม่วงให้ละเอียด	๑.. มะม่วงเบาผลอ่อน ๒. ล้างทำความสะอาด ๓. ตัดขั้วผลออกและผ่าซีก ๔. แกะเมล็ดออก ๕. เข้าเครื่องคั้นน้ำและแยกกาก
๖. ปรับแต่งโดยน้ำตาลทราย กรดซิตริกและเกลือ
 ๗. บรรจุลงกระป๋อง
 ๘. ไล่อากาศ
 ๙. ปิดผนึก
 ๑๐. ฆ่าเชื้อด้วยความร้อน
 ๑๑. ทำให้เย็น
 ๑๒. น้ำมะม่วงพร้อมดื่ม

๒.๘ รายชื่อสมาชิกกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาออก

ด้วยวิถีชีวิตดั้งเดิมของชาวบ้านตำบลท่งหม้อ อำเภอสิงหนคร จะปลูกมะม่วงเบาไว้ทุกบ้าน เพื่อบริโภคและใช้เป็นแนวเขตรั้วของตนเอง ช่วงผลผลิตออกมาก มะม่วงเบามีราคา ๒.๕๐ บาท/กก. ชาวบ้านส่วนใหญ่ปล่อยให้สุกและร่วงคาต้น ชาวบ้านจึงมีการรวมกลุ่มและจัดตั้งเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาออก หมู่ที่ ๕ ตำบลท่งหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยนางอุไรวรรณ หอมจันทร์ เป็นประธานกลุ่มเพื่อแปรรูปมะม่วงเบา เป็นมะม่วงแช่อิ่ม ซึ่งในขณะนั้นมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เข้ามาส่งเสริมให้มีการแปรรูปผลิตภัณฑ์จากมะม่วงเบา เช่น มะม่วงแช่อิ่ม น้ำมะม่วงพร้อมดื่ม และแยมมะม่วง ให้กับสมาชิกกลุ่มชุมชนบ้านนาออก และต่อมากลุ่มได้พัฒนาผลิตภัณฑ์จากมะม่วงเบาอีกหลายอย่าง เช่น น้ำพริกมะม่วง มะม่วงหยี เป็นต้น โดยปัจจุบันได้มีสมาชิก จำนวน ๒๔ ราย ดังนี้

ที่	ชื่อ - สกุล	เบอร์โทรศัพท์	ตำแหน่ง
๑	นางอุไรวรรณ หอมจันทร์	๐๘-๙๙๗๖-๑๒๖๒	ประธาน
๒	นางสุรัตน์ ภัคดี	๐๘-๙๘๗๗-๒๔๓๘	รองประธาน
๓	นางรัตนาพร สุขะปะณะ	๐๙-๕๐๘๔-๔๕๗๖	เลขานุการ
๔	น.ส.วาสนา จันทโร	๐๘-๐๗๐๗-๕๔๗๒	เหรัญญิก
๕	นางสมพร มานะศิริ	๐๘๗๔๘๕๒๓๖๗	
๖	นางอภัสรา ชูบัณฑิตย์	๐๘๗๓๙๐๑๑๙๒	
๗	นางชวนพิศ สุวรรณมณี	๐๘-๓๖๕๑-๖๗๒๕	
๘	นางอภัสรา ชูบัณฑิตย์	๐๘-๗๓๙๐-๐๑๙๒	
๙	นางวันดี คำแก้ว	๐๘-๙๔๖๘-๒๑๙๒	
๑๐	นางวรรณภา ชัยโชติ	๐๘-๓๖๕๘-๘๖๐๒	
๑๑	นางอำมร ช่วยภัคดี	๐๘-๓๖๕๙-๒๙๕๔	
๑๒	นางจรรยา ชูนันทการ	๐๘-๓๕๓๓-๑๒๔๘	
๑๓	นางเพ็ญศิริ สังข์ประดิษฐ์	๐๙-๘๕๕๒-๗๖๖๑	
๑๔	นางเขย ประสานสงฆ์	๐๘-๔๒๖๖-๙๕๗๕	
๑๕	นางสีดีฮาลีเม๊ะ ทวีรัตน์	๐๘-๓๑๙๓-๕๒๒๐	
๑๖	นางอุบล ทีสะบุตร	๐๘-๙๘๗๘-๒๘๔๙	
๑๗	นางเจิมพร ประสานสงฆ์	๐๘๙๘๗๘๖๗๖๙	
๑๘	นางจรวาย พิทักษ์	๐๘๙๘๖๙๓๕๖๖	
๑๙	นางจิราพร โมสิกะ	๐๘-๒๕๓๙-๓๑๑๕	
๒๐	นายประทีป จันทโร	๐๘-๕๕๘๓-๐๘๘๕	
๒๑	นางสุพิศ โอติโต	๐๘-๕๐๘๑-๑๕๑๖	
๒๒	นางชะอุ่ม คุณชาติบุษย์	๐๘-๘๓๘๘-๐๙๙๕	
๒๓	นางอรุณศิริ สามลภฤษณะ	๐๘-๖๔๘๙-๑๔๓๓	
๒๔	นางปานทิพย์ พิทักษ์	๐๘-๐๕๔๖-๘๖๕๙	

ที่มา : วิสาหกิจชุมชนกลุ่มแปรรูปผลิตภัณฑ์ชุมชนบ้านนาออก หมู่ที่ ๕ ตำบลท่งหม้อ อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา

ส่วนที่ ๓

ปัญหาอุปสรรค แนวทางการแก้ไข และการวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอก

๓.๑ ปัญหาอุปสรรค/แนวทางแก้ไข

ในพื้นที่อำเภอสิงหนคร มีพื้นที่ปลูกมะม่วงมากที่สุดกว่า ๒,๐๐๐ ไร่ เกษตรกรที่ขึ้นทะเบียนของกรมส่งเสริมการเกษตร เนื้อที่ปลูก ๓๓๗.๓ ไร่ เนื้อที่เก็บเกี่ยว ๓๒๖.๕ ไร่ ผลผลิตต่อไร่ ๑,๕๐๐ กก. ปริมาณการผลิต ๔๙๓ ตัน เกษตรกร ๑๘๗ ราย ส่วนที่เหลือไม่ได้ขึ้นทะเบียน เนื่องจากมีการปลูกไม่ถึง ๑ ไร่ มะม่วงเบาจะให้ผลผลิตปีละ ๒ ช่วง คือ ประมาณเดือนมีนาคม-เมษายน และเดือนกันยายน-ตุลาคม ผลผลิตต่อตันต่อปีราว ๔๐๐-๖๐๐ กก. ราคาหน้าสวน อยู่ที่ กก.ละไม่ต่ำกว่า ๓๐-๘๐ บาท เกษตรกรพบปัญหาในช่วงที่ผลผลิตออกพร้อมกันส่งผลให้ราคาลดลงเหลือ ๕ - ๑๐ บาท/กก. และไม่มีตลาดรองรับผลผลิต หากปล่อยไว้จนสุก ผลผลิตก็ไม่มีราคา และเกษตรกรประสบปัญหาแมลงศัตรูพืช เช่น ดั่งหนอนหัวขาว ซึ่งทำลายต้นมะม่วง

สำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร ประชาสัมพันธ์ให้เกษตรกรที่ปลูกมะม่วงคอยสังเกตต้นมะม่วงของตนเอง หากมียอดมะม่วงเหี่ยว ให้รีบตัดกิ่งและกำจัดโดยเร็วเพื่อป้องกันไม่ให้ลุกลามไปต้นอื่นๆ ในส่วนของการตลาดจะมีพ่อค้าในพื้นที่เข้ามารับซื้อผลผลิตของเกษตรกรโดยตรงโดยส่วนใหญ่เกษตรกรจะขายให้กับพ่อค้าคนกลาง ๘๐% และขายให้กับกลุ่มแปรรูปในพื้นที่ ๒๐ % ซึ่งกลุ่มแปรรูปมีความต้องการมะม่วงเบาสิงหนครเป็นวัตถุดิบหลักในการแปรรูปของกลุ่ม ซึ่งมีสมาชิกในกลุ่มจำนวน ๒๓ ราย ผลิตมะม่วงเบาให้กลุ่มไม่เพียงพอและไม่ต่อเนื่องตลอดทั้งปี

ทั้งนี้ สำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร ได้เสนอให้มะม่วงเบาสิงหนคร เป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ไทย (GI) ของจังหวัดสงขลา ซึ่งขณะนี้อยู่ระหว่างดำเนินการ และส่งเสริมให้เกษตรกรแปรรูปผลผลิตมะม่วงเบา เพื่อเพิ่มมูลค่า นอกจากนี้ส่วนราชการที่เกี่ยวข้องส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกและขอรับรองมาตรฐาน GAP ของกรมวิชาการเกษตร เพื่อให้ผลผลิตมีคุณภาพได้มาตรฐาน โดยเน้นให้เกษตรกรดูแลตัดแต่งกิ่งมะม่วง การใส่ปุ๋ย การให้น้ำ เพื่อให้ผลผลิตออกทั้งปี และรวมกลุ่มเกษตรกรเพื่อเป็นแปลงใหญ่มะม่วงต่อไป

๓.๒ ข้อเสนอแนะ

๑) ข้อเสนอแนะสำหรับเกษตรกร

- (๑) ส่งเสริมให้เกษตรกรขอรับรอง GAP
- (๒) ส่งเสริมให้เกษตรกรรวมกลุ่มการผลิต เพื่อการจำหน่าย แปรรูปผลผลิต และการต่อรองพ่อค้าคนกลาง
- (๓) ส่งเสริมให้เกษตรกรตัดแต่งกิ่ง ใส่ปุ๋ย รดน้ำ ป้องกันโรคแมลง

๒) ข้อเสนอแนะด้านการตลาด

- (๑) แนะนำเกษตรกรให้สามารถจำหน่ายผ่านตลาดออนไลน์
- (๒) ประชาสัมพันธ์ให้ผู้บริโภครู้จักมะม่วงเบาและบริโภคให้มากขึ้น
- (๓) มหาวิทยาลัยคิดค้นนวัตกรรมแปรรูปผลผลิตให้หลากหลาย เพื่อเพิ่มมูลค่าผลิตภัณฑ์

๓.๓ การวิเคราะห์ศักยภาพภายในและภายนอก

จุดแข็ง	จุดอ่อน
๑. มะม่วงอายุกว่า ๑๐๐ ปี อยู่ในพื้นที่ ต.สทิงหม้อ อ.สิงหนคร จ.สงขลา ซึ่งสามารถส่งเสริมให้เป็นแหล่ง ท่องเที่ยวเชิงเกษตร	๑. อายุการเก็บเกี่ยวสั้น (ระยะเวลาตั้งแต่ออกดอกจนผล สุกหล่นใช้เวลาประมาณ ๙๐ วัน โดยหลังมะม่วงเบาแทง ช่อประมาณ ๑๐ วัน ผลจะมีขนาดเท่าหัวเข็มหมุด และ เมื่อผลโตขึ้นจนมีอายุประมาณ ๖๐ วัน เปลือกหุ้มเมล็ด หรือที่เรียกว่ากะลาจะเริ่มแข็ง หรือเข้าสู่ระยะผลแก่ เต็มซึ่งซึ่งเป็นผลระยะรับประทานดิบ และเมื่อผลอายุ ๗๐ วัน สีผิวจะเปลี่ยนเป็นสีส้ม และผลสุกเมื่ออายุได้ ๙๐ วัน)
๒. ขนาดของลูกเล็ก เรียว บาง มีกลิ่นหอม และรสชาติที่ มีเอกลักษณ์	๒. ช่วงการใช้ประโยชน์สั้น
๓. ต้นทุนการผลิตต่ำ	๓. ออกผลในฤดูกาล ทำให้ผลผลิตไม่ต่อเนื่อง
๔. ดูแลง่ายไม่ยุ่งยาก	๔. เกษตรกรยังไม่เข้าใจวิธีการกำจัดด้วงหนวดยาว
๕. ผลผลิตสามารถแปรรูปได้หลากหลาย	
โอกาส	อุปสรรค
๑. ช่องทางการตลาดมีหลากหลาย เช่น ขายผ่านไลน์ / Facebook/อื่นๆ	๑. เกษตรกรปลูกมะม่วงที่ได้รับการรับรองมาตรฐานมี น้อย
๒. ช่องทางการขนส่งที่สะดวก รวดเร็ว	๒. ช่วงระยะเวลาการเก็บสั้น
๓. อนาคตจะเป็นสินค้าสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จังหวัดสงขลา	๓. ผลผลิตขาดความต่อเนื่อง

ที่มา : สำนักงานเกษตรอำเภอสิงหนคร

ส่วนที่ ๔ ลักษณะทางพฤกษศาสตร์

๔.๑ ลักษณะพันธุ์

มะม่วงเบา มีชื่อเรียก เช่น มะม่วงบ้าน มะม่วงสวน หมักโม่ง หมากม่วง ลูกม่วง

ชื่อสามัญ : Mango, Mango tree

ชื่อวิทยาศาสตร์: *Manifera indica* Linn.

วงศ์: ANACARDIACEAE

ถิ่นกำเนิด: เอเชียเขตร้อน

ลักษณะทั่วไป: ไม้พุ่มยืนต้น สูงประมาณ ๑๐ - ๑๕ ม. ลำต้นตรง เรือนยอดกลม ทึบ ใบเดี่ยว การเกาะติดของใบบนกิ่งแบบเวียน ใบรูปหอกยาวแกมขอบขนาน ปลายเรียวแหลม โคนมนแหลม ออกดอกเดือนธันวาคม ถึง มกราคม ดอกออกเป็นช่อที่ปลายกิ่ง ในช่อดอกหนึ่งๆ จะมีช่อย่อยหลายช่อ ดอกย่อยขนาดเล็ก สีเหลืองอ่อน ก้านดอกสั้นผลสุกเดือนพฤษภาคม ถึง มิถุนายน และมีพันธุ์ทวายซึ่งออกนอกฤดูการผลิตผลเป็นแบบผลสดรูปทรง ขนาด และสีผิวแล้วแต่ชนิดพันธุ์นั้นๆ ปริโภคได้ทั้งผลดิบและผลสุก รสเปรี้ยว มัน และหวาน

๔.๑.๑ พันธุ์

พันธุ์เทพนิมิตร

เป็นมะม่วงกินดิบ มีรสเปรี้ยวจัด ผลทรงรี ออกและแก่กลมโต ผลมีขนาดใหญ่ ความยาวมากกว่า ๑๕ ซม. เนื้อผลมาก เมล็ดลีบบาง

พันธุ์น้ำดอกไม้มัน

เป็นมะม่วงกินดิบ มีรสมันหวานอมเปรี้ยวเล็กน้อย ผลทรงรีแกมหอก หลังและอกโค้งรับกันคล้ายรูปเขี้ยวสัตว์ ก้นผลแหลมงอเข้าหาอกเล็กน้อย ผลมีขนาดใหญ่ ความยาวมากกว่า ๑๕ ซม. เนื้อผลมาก เมล็ดลีบบาง

พันธุ์มันศาลายา

เป็นมะม่วงกินดิบ มีรสมันหวานจัด ผลทรงรีแกมหอก หลังและอกโค้งรับกันคล้ายรูปเขี้ยวสัตว์
ผลมีขนาดกลาง ความยาวประมาณ ๑๕ ซม. เนื้อผลมาก เมล็ดลีบขนาดกลาง

พันธุ์เบาสงขลา

เป็นมะม่วงกินดิบ มีรสเปรี้ยว ออกดอกก่อนพันธุ์ทั่วไป ผลทรงกลมแกมรี หลังและอกโค้งเกือบเป็นครึ่งทรงกลม
รับกันโค้งแหลมเล็กน้อย ผลมีขนาดเล็ก ความยาวประมาณ ๗ ซม. เนื้อผลน้อย (แต่มากกว่ามะม่วงกะล่อน) เมล็ด
กลมรีขนาดใหญ่ ยาวประมาณ ๔ - ๕ ซม. มีการติดผลจำนวนมากต่อหนึ่งช่อดอก และติดผลดกมาก

พันธุ์ทองดำ

เป็นมะม่วงกินสุก มีรสหวานแหลม แต่เนื้อผลมีเส้นใยมากและมีกลิ่นขี้ไต้

๔.๒ ลักษณะทางกายภาพ

มะม่วงเบา ถือเป็นมะม่วงพันธุ์พื้นเมืองทางภาคใต้ของไทย นิยมปลูกและรับประทานมาแต่โบราณ มีปลูกกันมากตั้งแต่ จังหวัดนครศรีธรรมราช เรื่อยลงไปจนถึง จังหวัดยะลา มีลักษณะพิเศษคือ ผลขณะยังดิบ จะฉ่ำน้ำ ให้น้ำเยอะ รสชาติเปรี้ยวจัด

ผลสุก รสหวานปนเปรี้ยว นิยมนำไปแปรรูปหลายอย่าง เช่น มะม่วงกวน มะม่วงแผ่น ปั่นกับน้ำแข็ง เติมเกลือป่นเล็กน้อย ใส่น้ำเชื่อมพอประมาณ เป็นเครื่องดื่มในช่วงฤดูร้อนเพื่อคลายร้อน

เป็นมะม่วงที่ติดผลง่าย ตกเป็นพวงตลอดทั้งปี ลำต้นมีความแข็งแรงและทนทานต่อโรคแมลงต่าง ๆ ได้ เป็นอย่างดี ทำให้เกษตรกรผู้ขยายพันธุ์มะม่วงชาย นิยมนำเอากิ่งมะม่วงสายพันธุ์อื่นมาเสียบยอดกับกิ่งมะม่วงพันธุ์เบากันอย่างกว้างขวางในปัจจุบัน ลักษณะทางพฤกษศาสตร์เหมือนกับมะม่วงทั่วไป ผลคล้ายกับมะม่วงกะล่อน หรือ มะม่วงแอปเปิล แต่ขนาดของผลจะใหญ่กว่า ผลเมื่อโตเต็มที่ประมาณผลส้มเขียวหวานทั่วไป เปลือกค่อนข้างหนา ติดผลเป็นพวง แต่ละพวงไม่น้อยกว่า ๑๐-๒๐ ผล เมล็ดเล็ก เนื้อเยอะ ผลดิบรสเปรี้ยวจัด เวลาปอกเปลือกเพื่อสับ เนื้อผลจะมีกลิ่นเปรี้ยวขยายพันธุ์ด้วยเมล็ด ตอนกิ่ง ทาบกิ่ง และเสียบยอด

๔.๒.๑ ลักษณะดิน

ลักษณะดินที่เหมาะสมแก่การเพาะเป็นดินร่วนปนทราย น้ำและแสงแดดส่องถึงเกือบตลอดปีในที่ลุ่มน้ำท่วมถึง เช่น ที่ราบริมฝั่งแม่น้ำต่าง ๆ ควรยกร่อง เช่นเดียวกับการปลูกไม้ผลอย่างอื่น ขนาดของร่องกว้างอย่างน้อย ๖ เมตร ร่องน้ำกว้างอย่างน้อย ๑.๕ เมตร ความยาวของร่องขึ้นอยู่กับขนาดของพื้นที่ หลังร่องยิ่งยกได้สูงมากยิ่งดี รากจะได้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่ ปรับปรุงดินให้ร่วนซุย โดยการขุดตากดิน ใสปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรือถ้าดินเหนียวมาก ให้โรยปูนขาวเสียก่อนจึงลงมือขุด ซึ่งปูนขาวจะช่วยแก้ความเป็นกรดของดิน และทำให้ดินไม่จับตัวกันแน่น เนื่องจากมะม่วงเบาไม่ชอบดินที่จับตัวกันแน่นในที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง ที่ป่า หรือที่ที่เคยเป็นไร่เก่า ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม ปรับปรุงดิน โดยพรวนพลิกดินสัก ๑-๒ ครั้ง หรือจะกำจัดวัชพืช แล้วลงมือขุดหลุมปลูกเลย ถ้าดินที่ปลูกนั้นอุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีย์วัตถุอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงดินอีก ส่วนที่เป็นทรายจัดมีอินทรีย์วัตถุน้อย ให้ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพิ่มเติมลงในดิน หรือวัสดุที่พอลาได้ในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ต่าง ๆ กระจุกป็น กากถั่ว เปลือกถั่ว เศษใบไม้ใบหญ้าที่ผุพัง เป็นต้น เพื่อให้ดินร่วนซุย การระบายน้ำ และอากาศของดินดี ทำให้ดินอุ้มน้ำดี เหมาะต่อการเจริญเติบโตของต้นมะม่วงเบา ส่วนการปลูกจำนวนเล็กน้อยตามบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย มีข้อที่ควรคำนึงอยู่สองประการคือ ความลึกของระดับน้ำในดิน และความแน่นทึบของดิน ที่บางแห่งระดับน้ำในดินตื้น เมื่อขุดลงไปเพียงเล็กน้อย น้ำก็จะซึมเข้ามา เวลาจะปลูกควรยกระดับดินให้สูงขึ้น เพราะระดับน้ำจะเป็นตัวคอยบังคับการเจริญเติบโตของราก เมื่อรากเจริญไปถึงระดับน้ำแล้ว จะไม่สามารถเติบโตลึกลงไปได้อีก แต่จะแผ่ขยายออกด้านข้าง ทำให้รากอยู่ตื้น ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร เป็นผลให้ต้นมะม่วงเบาโตช้า แคระแกร็นและโคน ล้มได้ง่าย ปัจจุบันมะม่วงเบาได้รับการจัดให้เป็นพืชเศรษฐกิจหลักของหลายพื้นที่ในพื้นที่ภาคใต้ ขณะที่พื้นที่ภาคอื่น ๆ ของประเทศไทยก็เริ่มมีการนำไปเพาะปลูกเพิ่มมากขึ้น แต่ผลผลิตที่ออกมาอาจจะแตกต่างกันบ้างในด้านรสชาติ ความหอม แต่ก็สามารถนำมาทำแช่อิ่ม หรือเป็นมะม่วงแปรรูปได้ดีเช่นเดียวกัน

๔.๒.๒ การปลูก : สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การเพาะเมล็ด การตอน การติดตา และการทาบกิ่ง เป็นต้น

๑. การเพาะเมล็ด

โดยทั่วไป การเพาะเมล็ดมีจุดประสงค์สองประการคือ เพื่อใช้ปลูกโดยตรง และเพื่อใช้เป็นต้นตอสำหรับการขยายพันธุ์แบบต่างๆ เช่น การติดตา การทาบกิ่ง เป็นต้น การเพาะเมล็ดเป็นวิธีดั้งเดิมที่ใช้กันมานาน ข้อดีของการขยายพันธุ์ด้วยการเพาะเมล็ดคือ ทำได้ง่าย ได้จำนวนมากในเวลาอันรวดเร็ว ต้นมะม่วงที่ได้จากการเพาะเมล็ดต้นจะใหญ่โตมีอายุยืนนาน เพราะมีระบบรากที่แข็งแรง ส่วนข้อเสียคือ ออกดอกออกผลช้ากว่าการขยายพันธุ์ด้วยการติดตา การตอน หรือการทาบกิ่ง และต้นมะม่วงที่ได้จากการเพาะเมล็ดนั้น อาจกลายพันธุ์ ไม่ตรงตามพันธุ์เดิมก็ได้ซึ่งอาจดีกว่าหรือเลวกว่าพันธุ์เดิมกลายเป็นพันธุ์ใหม่ไป

๑) การเพาะเมล็ด การเพาะเมล็ดจำนวนไม่มากนักอาจจะเพาะในกระบะหรือในภาชนะต่างๆ เช่น หม้อดิน ภาชนะ ภาชนะบ่อไม้ไผ่ และถุงพลาสติก เป็นต้น ส่วนการเพาะเมล็ดจำนวนมากๆ ควรเพาะในแปลงเพาะชำเสียก่อนแล้วจึงขุดไปปลูกหรือนำไปทาบกิ่งต่อไป

๒) การเก็บเมล็ดที่จะนำมาเพาะ ควรคัดเลือกเก็บจากต้นแม่ที่สมบูรณ์แข็งแรง ไม่แคระแกร็นที่จะเก็บมาต้องแก่จัด หรือสุกปากตะกร้อควรมีขนาดและน้ำหนักเท่าๆเมล็ดที่จะนำมาเพาะเพื่อใช้เป็นต้นตอ ควรเป็นเมล็ดของมะม่วงพันธุ์ที่แข็งแรงทนทานแก่ล่อนแก้วแดงร่องต้นมะม่วงพวกนี้จะแข็งแรง ทนทานต่อสภาพแวดล้อมต่างๆดี

๓) การเตรียมเมล็ด แกะเมล็ดในมาเพาะ ให้ใช้มีดคมๆ ตัดปลายเมล็ดออกเล็กน้อย เพื่อให้เห็นช่องว่างภายใน รอยที่ตัดให้ค่อนข้างตรงด้านท้องของเมล็ด แล้วฉีกเปลือกของเมล็ดนอกออกเป็น ๒ ซีก แล้วเอาเมล็ดที่อยู่ในภายในซึ่งมีเยื่อบางๆ หุ้มอยู่ออกมาทำการเพาะ วิธีนี้จะช่วยให้เมล็ดโปร่ง อากาศ และน้ำเข้าไปในเมล็ดได้ง่าย เมล็ดงอกได้เร็ว และถ้ามีแรงงานพอ ให้แกะเอาเปลือกแข็งที่หุ้มเมล็ดออกทั้งหมด เอาแต่เนื้อข้างในไปเพาะ ก็จะทำให้งอกได้ดียิ่งขึ้นอีก เมล็ดที่เอาเนื้อออกแล้ว ให้รีบเพาะภายใน ๑ สัปดาห์ ไม่ควรเก็บไว้นานเกินกว่า ๑ เดือน จะเพาะไม่ออก หรือถ้างอกต้นก็จะไม่ค่อยแข็งแรง การทิ้งเมล็ดให้โดนแดดโดนลมจะทำให้ความงอกเสียไป เมื่อได้เมล็ดมาแล้ว ควรคัดเมล็ดโดยการนำเมล็ดไปแช่น้ำ เมล็ดที่จมน้ำจะเป็นเมล็ดที่สมบูรณ์นำไปเพาะได้ดี ส่วนเมล็ดลอยน้ำให้คัดทิ้งไป เมล็ดที่ดีจะนำไปเพาะเลยก็ได้ แต่อาจจะงอกช้า

วิธีนำเมล็ดในออกมาเพาะ

๔) วิธีเพาะเมล็ด วัสดุที่ใช้ในการเพาะที่ดีควรใช้ ทรายผสมกับขี้เถ้ากลบ ใส่อัตราส่วน ๑ ต่อ ๑ และใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ๙๐๒ (ปุ๋ยเทศบาล) ผสมคลุกเคล้าให้เข้ากัน แล้วใส่ในกระบะเพาะ รดน้ำให้ชุ่ม แล้วนำเมล็ดที่แกะออกมาแล้ว มาปักชำลงในกระบะเพาะที่เตรียมไว้

การเพาะในภาชนะต่างๆ ให้ฝังเมล็ดลงไป ๑๒ เมล็ด แล้วแต่ขนาดของภาชนะ ส่วนการเพาะในกระบะหรือใน

เอียงเป็นมุม 45 องศา กับวัสดุเพาะชำ

แปลงเพาะ ให้เพาะเป็นแถวๆ ห่างกัน ๖-๘ นิ้ว และแต่ละเมล็ดห่างกัน ๖ นิ้วการฝังเมล็ดควรให้ลึกประมาณ ๒ นิ้ว โดยให้ด้านท้องของเมล็ดอยู่ด้านล่างตั้งส่วนท้องของเมล็ดเอียงเป็นมุมประมาณ ๔๕ องศา ให้ส่วนหัวของเมล็ดขึ้นมาเหนือทรายในกระบะเพาะเล็กน้อย หรือประมาณ ๑ ใน ๔ ของความยาวของเมล็ด จะทำให้เมล็ดงอกดี และต้นที่ได้ตั้งตรงเสร็จแล้วรดน้ำให้ชุ่มและรดน้ำทุกวันถ้าฝนไม่ตกเมล็ดที่สมบูรณ์จะงอกภายใน ๑ สัปดาห์ ถึงประมาณ ๒๐ วัน หลังจากงอกแล้วประมาณ ๓ เดือนนำต้นกล้าที่งอกนั้นไปชำในถุงพลาสติกขนาดเล็ก ประมาณ ๔x๖ นิ้ว ใส่ดินที่มีใบไม้ผุมากๆ หรือขุยมะพร้าวผสมกับปุ๋ยอินทรีย์ ๙๐๒ หลังจากปักชำอีกประมาณ ๓-๔ เดือน ต้นกล้ามะม่วงจะมีขนาดประมาณ

เท่าแห่งดินสอดำ ซึ่งเป็นขนาดที่พอเหมาะในการนำไปทาบกิ่งมะม่วงพันธุ์ดีต่อไป ส่วนการขุดต้นเพื่อนำไปปลูกในส่วนนั้น ควรรอให้ต้นโตได้ขนาดเสียก่อนจึงขุด หรืออาจขุดมาปลูกไว้ในกระถางเสียก่อน เพื่อความสะดวกในการขนย้ายหรือรอเวลาปลูก

๒. การทาบกิ่ง

เป็นวิธีที่นิยมกันมากในปัจจุบัน เพราะการเพาะเมล็ดจะทำให้มีการกลายพันธุ์ได้ง่าย จึงเป็นวิธีที่เหมาะสมที่สุดสำหรับมะม่วง การทาบกิ่งต้นที่ได้จะตรงตามพันธุ์เดิม และยังมีรากแก้วที่แข็งแรงเช่นเดียวกับการปลูกด้วยเมล็ด ต้นที่ได้ก็แตกผลเร็วกว่าการปลูกด้วยเมล็ด วิธีทาบกิ่งต้องเตรียมต้นตอเพื่อนำไปทาบกิ่งมะม่วงพันธุ์ที่ต้องการ

การเพาะต้นกล้ามะม่วง

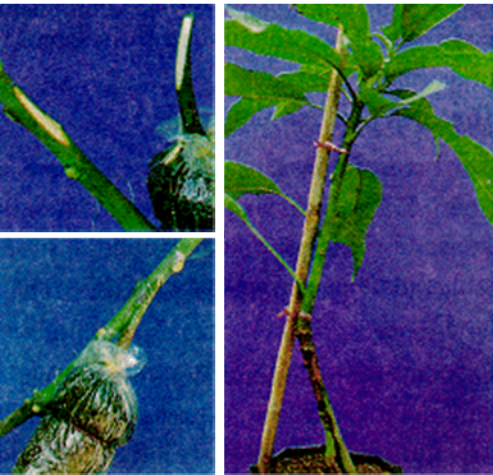

๑) การเตรียมต้นตอ ต้นตอที่จะนำมาทาบกิ่งก็คือ ต้นกล้ามะม่วงที่ได้จากการเพาะเมล็ด ดังที่กล่าวถึงแล้ว ซึ่ง ต่างกับผลไม้ชนิดอื่น คือ การที่จะทำให้เมล็ดมะม่วงงอกเร็วขึ้นต้องแกะเอาเปลือกซึ่งหุ้มเมล็ดออก แล้วจึงเอาเมล็ดที่อยู่ภายในมาเพาะ อายุของต้นกล้าที่จะใช้เป็นต้นตอควรมีอายุตั้งแต่ ๑ เดือนขึ้นไป หรือลำต้นมีเส้นผ่าศูนย์กลางประมาณ ครึ่งเซนติเมตร (สำหรับต้นกล้าที่งามๆ อายุเพียง ๓ สัปดาห์ก็โตพอที่จะใช้เป็นต้นตอได้) และใบชุดแรกเปลี่ยนเป็นสีเขียวแก่แล้ว เมื่อต้องการจะทาบกิ่ง ก็ขุดแยกต้นตอออกจากกระเพาะเพาะ นำไปชำในถุงพลาสติกที่มีขนาดปากถุงกว้าง ๔-๕ นิ้ว ใส่ขุยมะพร้าวที่แช่น้ำเตรียมไว้ลงไปให้เต็มถุงผูกปากถุงอย่าให้แน่นมาก ก็พร้อมที่จะนำไปทาบกิ่งได้

๒) การเลือกกิ่งพันธุ์ กิ่งของต้นพันธุ์ที่ต้องการจะทาบกิ่งนั้น ให้เลือกกิ่งที่มีขนาดใกล้เคียงกับขนาดของต้นตอ จะใหญ่กว่าสักเล็กน้อยก็ได้ แต่อย่าให้ใหญ่กว่ามากนัก (ถ้าใหญ่กว่ามากให้ใช้ต้นตอหลายต้น) กิ่งพันธุ์ควรเป็นกิ่งที่กำลังเจริญเติบโต ไม่แคระแกรน กิ่งมีลักษณะกลม ไม่เป็นเหลี่ยม กิ่งพันธุ์ต้องไม่แก่กว่าต้นตอมากนัก และไม่มีโรคแมลงรบกวน ถ้าได้กิ่งที่ตั้งตรงจะดีมาก เพราะสะดวกในการทำงาน ส่วนกิ่งที่เอนก็ใช้ได้ แต่กิ่งที่ห้อยย้อยลงล่างไม่ควรใช้ทาบกิ่ง ถ้าจำเป็นต้องใช้ ให้ผูกกิ่งให้ตั้งตรงเสียก่อน

๓) ฤดูกาล ฤดูที่เหมาะสมที่สุดคือฤดูฝนเพราะต้นไม้กำลังเจริญเติบโตจะทำให้กิ่งติดกันได้ดีและเร็วกว่า แต่ถ้าทั้งต้นตอและยอดพันธุ์มีความสมบูรณ์จะทาบกิ่งตอนไหนก็ได้

๔) วิธีการทาบกิ่ง ใช้มีดที่สะอาดและคมเฉือนต้นตอออกประมาณ ๑ ใน ๓ ของต้นตอ โดยเฉือนขึ้นไปหายอดของลำต้น เฉือนให้ห่างจากปากถุงพลาสติกราว ๒-๓ นิ้ว ยอดของต้นตอจะถูกตัดขาดออกไป แล้วใช้มีดบากให้เป็นปากฉลาม ยาวประมาณ ๒-๓ นิ้ว

วิธีการทาบกิ่งมะม่วง

ใช้มีดคมๆ เฉือนที่กิ่งพันธุ์ ลึกเข้าไปในเนื้อไม้เล็กน้อย รอยเฉือนยาวประมาณ ๒ นิ้ว ให้มีขนาดและลักษณะเช่นเดียวกับรอยเฉือนของต้นตอ นำรอยเฉือนทั้งสองมาประกบกันให้แนบสนิท โดยให้ปากฉลามสอดเข้าไปในรอยเฉือนพอดีกับกิ่งพันธุ์ดี ให้เปลือกของทั้งสองสัมผัสกันให้มากที่สุด แล้วใช้ผ้าพลาสติกขนาดกว้างประมาณ ๑ นิ้ว ยาวประมาณ ๑๒ นิ้ว พันและรัดรอยต่อทั้งสองให้แนบสนิท เพื่อกันน้ำซึมเข้าไปในรอยทาบกิ่ง โดยพันจากล่างขึ้นบน เสร็จแล้วใช้เชือกผูกถุงที่หุ้มโคนต้นตอ ให้ติดกับกิ่งพันธุ์ เพื่อไม่ให้ต้นตอแฉ่งเมื่อทาบกิ่งครบ ๓๐ วัน ให้วันกิ่งพันธุ์ดี ลึกประมาณครึ่งกิ่ง ในระหว่างนี้ให้คอยดูความชื้นในถุงด้วย ถ้าเห็นว่าขุยมะพร้าวในถุงแห้งเกินไปให้รดน้ำ หลังจากนั้น ทิ้งไว้ประมาณ ๔๕-๖๐ วัน รอยทาบกิ่งจะประสานกันสนิทก็ตัดกิ่งพันธุ์ดีตรงได้รอยทาบกิ่งประมาณ ๑ นิ้ว เพื่อ

นำไปชำ แล้วปลูกต่อไป

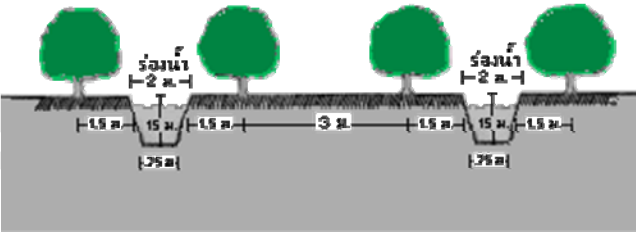
๕) การชำต้นทาบกิ่ง เมื่อตัดต้นทาบกิ่งออกมาแล้ว ให้แกะเอาถุงพลาสติกที่หุ้มโคนอยู่ออก เอาไปชำในน้ำสักพักหนึ่งก่อน แล้วจึงนำไปชำในดิน ต้นที่เห็นว่าขุยมะพร้าวแห้งมาก อาจชำไว้ในน้ำก่อนสัก ๑-๓ วัน จึงนำไปชำในดิน การชำน้ำทำได้ดังนี้ คือ นำต้นทาบกิ่งวางในกระป๋องหรือกาละมัง เติมน้ำลงไป สูงประมาณ ๑ ใน ๓ ของกระเปาะที่หุ้มรากอยู่อย่าใสน้ำจนท่วมกระเปาะ

เมื่อชำน้ำเสร็จแล้วจึงนำไปชำในดิน ภาชนะที่สามารถใช้ชำได้แก่ กระถาง หรือถุงพลาสติก เป็นต้น โดยแกะขุยมะพร้าวออกบ้าง แล้วใส่ดินลงไป กดดินรอบๆ โคนต้นให้แน่นพอประมาณ แล้วปล่อยให้ต้นทาบกิ่งนี้เจริญต่อไปอีกประมาณ ๑ เดือน ต้นก็จะตั้งตัวแข็งแรง นำไปปลูกหรือจำหน่ายได้

เวลาที่เหมาะสมที่สุดในการทาบกิ่งมะม่วง เวลาที่เหมาะสมที่สุดคือ ฤดูฝน เพราะเป็นระยะที่กิ่งพันธุ์มะม่วงกำลังเติบโต แต่ฤดูอื่นก็ทาบกิ่งได้เช่นกัน แต่ใช้ระยะเวลามากขึ้นกว่ารอยแผลจะเชื่อมติดกัน **ข้อควรระวัง** อย่ารีบตัดกิ่งที่รอยทาบยังติดกันไม่ดี หรือตัดมาแล้วนำไปปลูกหรือจำหน่ายเลย

๔.๒.๓ การเตรียมดิน

๑) ในที่ลุ่มน้ำท่วมถึง เช่น ที่ราบริมฝั่งแม่น้ำต่างๆ ต้องยกร่องเสียก่อน เช่นเดียวกับการปลูกไม้ผลอย่างอื่น เพื่อไม่ให้น้ำท่วมถึงโคนต้นได้ ขนาดของร่องกว้างอย่างน้อย ๖ เมตร ร่องน้ำกว้างอย่างน้อย ๑.๕ เมตร ส่วนความยาวของร่องนั้นแล้วแต่ขนาดของพื้นที่ หลังร่องยิ่งยกได้สูงมากยิ่งดี รากจะได้เจริญเติบโตอย่างเต็มที่

การยกร่องสวนมะม่วง

สวนมะม่วงที่มีการยกร่องน้ำ

เมื่อขุดยกร่องเสร็จแล้ว ให้ปรับปรุงดินให้ร่วนซุย โดยการขุดตากดิน ใส่ปุ๋ยคอกปุ๋ยหมัก หรือถ้าดินเหนียวมากให้โรยปูนขาวเสียก่อนจึงลงมือขุด ปูนขาวจะช่วยแก้ความเป็นกรดของดิน และทำให้ดินไม่จับตัวกันแน่น เนื่องจากมะม่วงไม่ชอบดินที่จับตัวกันแน่น การปรับปรุงดินให้ร่วนซุยจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่งของการปลูกแบบยกร่อง เพราะดินตามที่ราบลุ่มมักจะเป็นดินเหนียวจัด การขุดยกร่องใหม่ในปีแรก ดินอาจยังไม่ร่วนซุยดีพอ ให้ปลูกพืชผักอย่างอื่นสัก ๑-๒ ปี จนเห็นว่าดินร่วนซุยดีพอแล้ว จึงลงมือปลูกมะม่วง ซึ่งจะได้ผลดีและไม่เสียเวลาโดยเปล่าประโยชน์ ส่วนในที่เป็นร่องสวนเก่า มีคันคูและเคยปลูกพืชอย่างอื่นจนดินร่วนซุยอยู่แล้ว อาจต้องปรับปรุงดินอีกเพียงเล็กน้อยก็ลงมือปลูกได้เลย

ส่วนมะม่วงในสภาพไร่

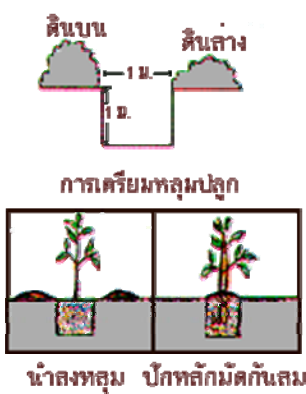
๒) ในที่ดอนน้ำท่วมไม่ถึง ที่ป่า หรือที่ที่เคยเป็นไร่เก่า ซึ่งไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม การเตรียมที่ปลูก ถ้ามีไม้ใหญ่ขึ้นอยู่ ให้โค่นถากออกให้หมด เหลือไว้ตามริมๆ ไร่เพื่อใช้เป็นไม้กันลม แต่ถ้าบริเวณนั้นมีลมแรงอยู่เป็นประจำ ก็ไม่ควรโค่นไม้ใหญ่ออกจนหมด ให้เหลือไว้เป็นระยะๆ จะใช้กันลมได้ดีเมื่อปราบที่เรียบร้อยแล้ว ให้ปรับปรุงดิน โดยไถพรวนพลิกดินลึก ๑-๒ ครั้ง หรือจะกำจัดวัชพืช แล้วลงมือขุดหลุมปลูกเลยก็ได้ ถ้าดินที่ปลูกนั้นอุดมสมบูรณ์ด้วยอินทรีย์วัตถุอยู่แล้ว ก็ไม่จำเป็นต้องปรับปรุงดินอีก ส่วนที่เป็นทรายจัดมีอินทรีย์วัตถุน้อย ให้ปรับปรุงดินให้ดีเสียก่อนลงมือ

ปลูกโดยการหาปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพิ่มเติมลงในดิน วัสดุที่พอลาได้ในท้องถิ่น เช่น มูลสัตว์ต่างๆ กระจุกป่น กากถั่ว เปลือกถั่ว เศษใบไม้ ใบหญ้า ที่ผุพัง ล้วนแต่เป็นประโยชน์ต่อดินและพืชที่ปลูกทั้งสิ้น ควรหามาเพิ่มลงในดินให้มากๆ นอกจากนี้ การปรับปรุงดินอาจใช้ปุ๋ยพืชสดก็ได้ วิธีทำก็คือ ปลูกพืชพวกตระกูลถั่วต่างๆ หรือปอเทือง แล้วไถกลบลงในดินให้ผุพัง เป็นประโยชน์ต่อดิน การปรับปรุงดินด้วยวิธีต่างๆ ดังกล่าวจะช่วยให้ดินร่วนซุย การระบายน้ำ และอากาศของดินดี ทำให้ดินอุ้มน้ำดี เหมาะต่อการเจริญเติบโตของต้นมะม่วง

ส่วนการปลูกจำนวนเล็กน้อยตามบ้านเรือน ที่อยู่อาศัย มีข้อที่ควรคำนึงอยู่ สองประการคือ ความลึกของระดับน้ำในดิน และความแน่นทึบของดิน ที่บางแห่งระดับน้ำในดินตื้น เมื่อขุดลงไปเพียงเล็กน้อย น้ำก็จะซึมเข้ามา เวลาจะปลูกมะม่วงควรยกระดับดินให้สูงขึ้น เพราะระดับน้ำจะเป็นตัวคอย บังคับการเจริญเติบโตของราก เมื่อรากเจริญไปถึงระดับน้ำแล้ว จะไม่สามารถเติบโตลึกลงไปได้อีก แต่จะแผ่ขยายออกด้านข้าง ทำให้รากของมะม่วงอยู่ตื้น ไม่เจริญเติบโตเท่าที่ควร เป็นผลให้ต้นมะม่วงโตช้า แคระแกร็นและโคนลุ่มงาย

สำหรับเรื่องความแน่นทึบของดินนั้น ตามปกติ เวลาถมที่เพื่อปลูกสร้างอาคาร บ้านเรือน ก็มักจะถมให้แน่นที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อไม่ให้ดินทรุดในภายหลัง ดินที่แน่นทึบนี้ไม่เหมาะต่อการปลูกมะม่วง หรือไม้ยืนต้นต่างๆ เลย เพราะรากไม่สามารถเจริญเติบโตได้อย่างเต็มที่ การระบายน้ำและการถ่ายเทอากาศของดินไม่ดี ทำให้ต้นมะม่วงโตช้าและแคระแกร็น การแก้ไขทำได้โดย ขุดหลุมปลูกให้กว้างๆ และลึก ตากดินที่ขุดขึ้นมาจนแห้งสนิทย่อยให้เป็นก้อนเล็กๆ แล้วผสมกับปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ให้มากๆ ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ลงไปในก้นหลุมด้วยเสร็จแล้วจึงกลบดินลงหลุม รดน้ำให้ชุ่มตัวดีเสียก่อนจึงลงมือปลูก

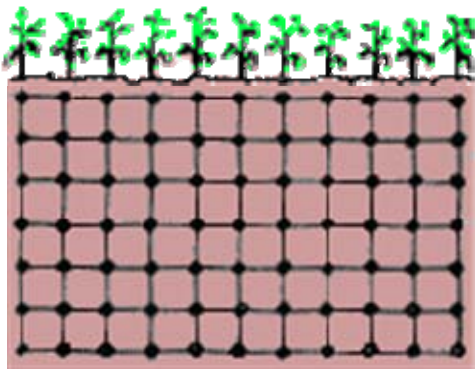
๑) การขุดหลุมปลูก

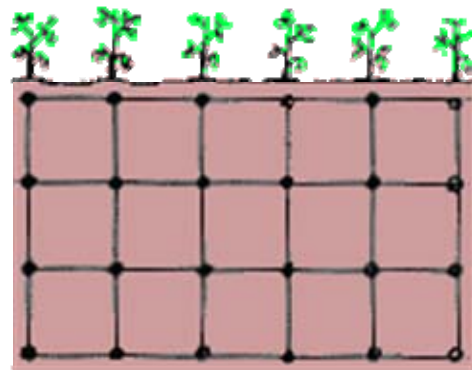
๑) การขุดหลุมปลูก ทั้งแบบปลูกบนร่องและปลูกในที่ดอน ควรปลูกให้เป็นแถวเป็นแนว เพื่อสะดวกในการดูแลรักษาและการปฏิบัติงาน ขุดหลุมปลูกให้มีขนาดกว้างยาว และลึก ๕๐ เซนติเมตร - ๑ เมตร ทั้งนี้ ขึ้นอยู่กับความอุดมสมบูรณ์ของดิน ถ้าดินดี ร่วนซุย มีอินทรีย์วัตถุมาก ก็ขุดหลุมขนาดเล็กได้ ส่วนดินที่ไม่ค่อยดี ให้ขุดหลุมขนาดใหญ่ เพื่อจะได้ปรับปรุงดินในหลุมปลูกให้ดีขึ้น ดินที่ขุดขึ้นมาจากหลุมนั้น ให้แยกเป็นสองกอง คือ ดินชั้นบนแยกไว้กองหนึ่ง ดินชั้นล่างอีกกองหนึ่ง ตากดินที่ขุดขึ้นมาสัก ๑๕ - ๒๐ วัน แล้วผสมดินทั้งสองกองด้วยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ก้นหลุมก็ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก รองพื้นด้วย แล้วจึงกลบดินลงไปในหลุมตามเดิม โดยเอาดินชั้นบนลงไว้ก้นหลุม และดินชั้นล่างกลบทับลงไปทีหลัง ดินที่กลบลงไปจะสูงกว่าปากหลุม

ควรปล่อยทิ้งไว้ให้ดินยุบตัวดีเสียก่อน หรือรดน้ำให้ดินยุบตัวดีเสียก่อน จึงลงมือปลูก

๒) ระยะปลูกระยะปลูกมีหลายระยะด้วยกัน แล้วแต่วัตถุประสงค์ประสงค์ในการปลูก ได้แก่

ระยะปลูกแบบที่ 4x4 เมตร

ระยะปลูกแบบห่าง 8x8 เมตร

- ระยะปลูกแบบถี่ หรือการปลูกระยะชิด เช่น ๒.๕ X ๒.๕ เมตร, ๔ X ๔ เมตร หรือมากน้อยกว่านี้ตามความเหมาะสม ซึ่งจะได้มะม่วงประมาณ ๒๕๖ ต้นต่อไร่ การปลูกระยะชิดนี้ จำเป็นจะต้องดูแลตัดแต่งกิ่งอยู่เสมอด้วย
- ระยะปลูกแบบห่าง เช่น ๘ X ๘ เมตร, ๑๐ X ๑๐ เมตร หรือมากน้อยกว่านี้ตามความเหมาะสม แนะนำให้ปลูกระยะ ๘ X ๘ เมตร หรืออย่างน้อยไม่ควรต่ำกว่า ๖ X ๖ เมตร สำหรับมะม่วงที่ขยายพันธุ์ด้วยการทาบกิ่ง

๓) วิธีปลูก

การปลูกมะม่วงไม่ว่าจะปลูกด้วยกิ่งตอน กิ่งทาบกิ่ง หรือต้นที่เพาะเมล็ดก็ตาม ต้องทำด้วยความระมัดระวัง อย่าย่ำรากขาดมาก เพราะจะทำให้ต้นชะงักการเติบโตหรือตายได้ ต้นมะม่วงที่ปลูกไว้ในภาชนะนานๆ ดินจะจับตัวกันแข็ง และรากก็พันกันไปมา เวลานำออกจากภาชนะแล้วให้บิแยกดินกันภาชนะให้กระจายออกจากกันบ้าง ส่วนรากที่ม้วนไปมาให้พยายามคลี่ออกเท่าที่จะทำได้ เพื่อจะได้เจริญเติบโตต่อไปอย่างรวดเร็ว

๑) การปลูกด้วยกิ่งทาบกิ่ง กิ่งติดตา ให้ปลูกลึกระดับเดียวกับดินในภาชนะปลูกเดิม หรือสูงกว่าเดิมเล็กน้อย แต่ต้องไม่มีตรอยที่ติดตาหรือต่อกิ่งไว้ เพื่อจะได้เห็นว่ากิ่งที่แตกออกมานั้นแตกออกมาจากกิ่งพันธุ์หรือจากต้นต่อ ถ้าเป็นกิ่งที่แตกจากต้นต่อให้ตัดทิ้งไป

๒) การปลูกด้วยกิ่งตอน ให้ปลูกลึกระดับเดียวกับดินในภาชนะเดิม หรือให้เหลือจุกมะพร้าวที่ใช้ในการตอน โผล่อยู่เล็กน้อย ไม่ควรกลบดินจนมิดจุกมะพร้าว เพราะจะทำให้เน่าได้ง่าย

เมื่อปลูกเสร็จ ให้ปักไม้เป็นหลักผูกต้นกันลมโยก แล้วรดน้ำให้ชุ่ม ต้นที่นำมาปลูกถ้าเห็นว่ายังตั้งตัวไม่ดี คือแสดงอาการเหี่ยวเฉาตอนแดดจัด ควรหาทางมะพร้าวมาปักบังแดดให้บ้าง ก็จะช่วยให้ต้นตั้งตัวได้เร็วขึ้น ในระยะที่ต้นยังเล็กอยู่นี้ ให้หมั่นรดน้ำอยู่เสมอ อย่าย่ำดินแห้งได้ การปลูกในฤดูฝนจึงเหมาะสมที่สุด เพราะจะประหยัดเรื่องการให้น้ำได้มาก และต้นจะตั้งตัวได้เร็ว โดยเฉพาะการปลูกในที่ค่อนข้างแห้งแล้ง ไม่มีน้ำที่จะให้แก่ต้นมะม่วงได้ทั้งปี ให้ปลูกในระยะต้นฤดูฝน ช่วงแรกๆ อาจต้องรดน้ำให้บ้าง เมื่อฝนเริ่มตกหนักแล้วก็ไม่ต้องให้น้ำอีก ต้นจะสามารถตั้งตัวได้เต็มที่ก่อนจะหมดฝน และสามารถจะผ่านฤดูแล้งได้โดยไม่ตาย ส่วนที่มีน้ำอุดมสมบูรณ์ จะปลูกตอนไหนก็ได้แล้วแต่ความสะดวก

สวนมะม่วงที่มีการปลูกพืชแซม

๓) การปลูกพืชแซม ต้นมะม่วงที่ปลูกด้วยกิ่งตอน กิ่งติดตา หรือต่อกิ่ง ทาบกิ่ง จะใช้เวลาประมาณ ๓ - ๔ ปี จึงจะให้ผล ส่วนการปลูกด้วยต้นที่ได้จากการเพาะเมล็ด จะใช้เวลาประมาณ ๔ - ๖ ปีขึ้นไป ในระหว่างที่ต้นยังไม่ให้ผลนี้ ถ้าปลูกแบบระยะต้นห่างๆ กันจะมีที่ว่างเหลืออยู่มาก ควรปลูกพืชอย่างอื่นที่มีอายุสั้นๆ หรือพืชที่ค่อนข้างถาวรแซมเป็นการหารายได้ไปพลางๆ ก่อน ไม่ควรปล่อยให้ดินว่างเปล่า นอกจากจะไม่เกิดประโยชน์อะไรแล้ว ยังต้องคอยดูแลรักษาอยู่เสมอกับอีกด้วย พืชที่ควรปลูกแซมระหว่างที่ต้นมะม่วง

ยังเล็กอยู่คือ พืชตระกูลถั่วต่างๆ ซึ่งเป็นพืชช่วยบำรุงดิน เมื่อเก็บถั่วแล้ว ขุดสับลงดิน เพื่อเป็นประโยชน์แก่ดิน และพืชต่อไป ส่วนพืชที่ไม่ควรปลูกแซมคือ ข้าวโพด ข้าวฟ่าง มันสำปะหลัง เป็นต้น เพราะเป็นพืชที่ทำให้ดินเสื่อมความอุดมสมบูรณ์อย่างรวดเร็ว

การปลูกพืชแซมอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งนิยมกันในการปลูกไม้ผลทั่วไปคือ ปลูกกล้วยลงไปก่อน เมื่อกล้วยโตพอสมควร จึงปลูกมะม่วงตามลงไป ต้นกล้วยจะช่วยเป็นร่มเงาไม่ให้ต้นมะม่วงโดนแดดจัดเกินไป และทำให้สวนชุ่มชื้นอยู่เสมอ จะช่วยให้ต้นมะม่วงโตเร็ว และประหยัดการให้น้ำด้วย จนเมื่อเห็นว่า ต้นมะม่วงโตมากแล้ว และโคนต้นกล้วยบังร่มเงา ก็ทยอยขุดต้นกล้วยออก โดยขุดต้นกล้วยที่อยู่ใกล้ๆ ต้นมะม่วงออกก่อน จนกว่าต้นกล้วยจะหมดไป และต้นมะม่วงโตขึ้นมาแทนที่ ต้นกล้วยที่ตัดหรือขุดรื้อทิ้งนั้น ให้ผ่าเป็นสองซีก ใช้เป็นวัสดุคลุมดินได้ดี ป้องกันไม่ให้หญ้าขึ้น และช่วยรักษาความชื้นของดิน การปลูกต้นกล้วยแซมนี้ มีข้อเสียตรงที่ต้องเสียแรงงานมากในการขุดรื้อต้นกล้วยออก

๔.๒.๔ ฤดูปลูก

มะม่วงควรปลูกตอนต้นฤดูฝน หรือในประมาณเดือนพฤษภาคม - กรกฎาคม เพื่อให้มะม่วงตั้งตัวได้เร็วขึ้น เนื่องจากในฤดูฝนอากาศมีความชุ่มชื้นดี ทำให้มะม่วงตั้งตัวได้เร็ว และเป็นการสะดวกไม่ต้องรดน้ำในระยะแรก

๔.๒.๕ การให้น้ำ

สวนมะม่วงที่มีการปลูกพืชแซม

การใช้หม้อดินเผาฝังดินให้น้ำซึม

หลังจากการปลูกใหม่ๆ ถ้าฝนไม่ตก ควรรดน้ำให้ทุกวัน และค่อยๆ ห่างขึ้นเป็น ๓ - ๔ วันต่อครั้ง จนกว่าต้นมะม่วงจะตั้งตัวได้ การให้น้ำเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการปลูกมะม่วง เพื่อให้ผลได้อย่างเต็มที่ การให้น้ำอย่างเพียงพอตามที่ต้นมะม่วงต้องการ จะช่วยให้ต้นมะม่วงเจริญเติบโตอย่างสม่ำเสมอ ไม่ชะงักการเจริญเติบโต ทำให้ได้ผลเร็วขึ้น การปลูกมะม่วงในที่ที่น้ำไม่อุดมสมบูรณ์ ควรจะกะเวลาปลูกให้ดี ให้ต้นกล้วยมะม่วงได้รับน้ำฝนนานที่สุด เพื่อต้นจะได้ตั้งตัวได้ก่อนที่จะถึงฤดูแล้ง หรือการปลูกต้นกล้วยก่อน แล้วจึงจะปลูกมะม่วงตามลงไป ดังที่ได้กล่าวถึงแล้ว ก็เป็นอีกวิธีหนึ่งที่จะช่วยประหยัดการให้น้ำได้มาก

๔.๒.๖ การกำจัดวัชพืช

การกำจัดวัชพืชต้องทำอยู่เสมอ เพราะวัชพืชต่างๆ จะคอยแย่งน้ำและอาหารจากต้นมะม่วง และการปล่อยให้แปลงปลูกกรงรัง จะกลายเป็นที่อยู่อาศัยของโรคแมลงต่างๆ ที่จะทำลายต้นมะม่วงอีกด้วย การกำจัดวัชพืชทำได้หลายวิธี เช่น การถางด้วยจอบ การปลูกพืชคลุมดิน การปลูกพืชแซม การใช้สารเคมี และการคลุมดินด้วยวัสดุคลุมดินต่างๆ เป็นต้น การจะใช้วิธีใดขึ้นอยู่กับความสะดวกและเหมาะสมของแต่ละราย เช่น ถ้ามีแรงงานเพียงพอควรปลูกพืชแซม แล้วเก็บเกี่ยวผลผลิตไปเรื่อยๆ หรือใช้วิธีไถพรวนดินกำจัดหญ้าอยู่เสมอ แต่ถ้ามีแรงงานพอ ควรใช้วิธีปลูกพืชคลุมดิน เพราะพืชคลุมดินปลูกครั้งเดียวสามารถอยู่ได้หลายปี

๔.๒.๗ การใส่ปุ๋ย

มะม่วงชอบดินที่โปร่ง ร่วนซุย การระบายน้ำและอากาศของดินดี จึงควรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ เช่น ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก ให้เป็นประจำทุกๆ ปี เพื่อปรับปรุงดินให้ร่วนซุย เหมาะต่อการเจริญเติบโตของต้นมะม่วง การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ อาจใส่ปีละสองครั้งคือ ต้นฝน และปลายฝน ปุ๋ยอินทรีย์นี้ แม้จะมีธาตุอาหารที่พืชต้องการไม่มากนัก แต่ก็ยังเป็นประโยชน์ต่อดินในด้านอื่นๆ นอกจากจะช่วยทำให้ดินดีขึ้นแล้ว ยังช่วยให้ปุ๋ยเคมีที่ใส่ลงไปนั้นถูกนำมาใช้ประโยชน์ได้มากยิ่งขึ้น

ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ เป็นปุ๋ยที่ให้ประโยชน์แก่ต้นพืชอย่างรวดเร็ว และมีธาตุอาหารมากกว่าปุ๋ยอินทรีย์ ในดินที่ค่อนข้างขาดธาตุอาหาร จึงควรใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์ให้บ้าง จะทำให้ต้นโตเร็วสมบูรณ์ ให้ดอกให้ผลได้มากและสม่ำเสมอ ปุ๋ยวิทยาศาสตร์อาจให้ตั้งแต่ระยะเป็นต้นกล้า โดยใช้ปุ๋ยแอมโมเนียมซัลเฟต ๒ - ๔ ช้อนแกง ผสมน้ำ ๑ ปีบรดที่ต้นกล้าเดือนละ ๒ ครั้ง จะช่วยให้ต้นกล้าโตเร็ว แข็งแรง สามารถนำไปปลูกหรือใช้เป็นต้นต่อได้เร็ว และเมื่อนำต้นมะม่วงไปปลูกในแปลงจริง การใช้ปุ๋ยฟอสเฟตหรือกระดูกป่นใส่รองกันหลุม ก็จะช่วยให้รากเจริญเติบโตดี ทำให้ต้นตั้งตัวเติบโตเร็ว

ส่วนต้นมะม่วงที่โตแล้วแต่ยังไม่ให้ผลอาจใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์สูตร ๔-๗-๕ หรือ ๔-๙-๓ ใส่ให้แก่ต้นเพื่อเพิ่มธาตุอาหารในดิน สำหรับต้นมะม่วงที่ให้ผลแล้ว อาจใช้ปุ๋ยสูตร ๑๕-๕-๑๕ หรือ ๑๖-๑๖-๑๖ ซึ่งเป็นสูตรที่ใช้กับไม้ผลทั่วไป อย่างไรก็ตาม การใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์เป็นเรื่องที่จะต้องศึกษาเสียก่อน เพื่อให้ได้ผลอย่างเต็มที่ ไม่เกิดการสูญเสียไป เพราะความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสภาพแวดล้อมต่างๆ ของแต่ละท้องที่ย่อมไม่เหมือนกันอีกประการหนึ่ง ต้นมะม่วงเป็นไม้ผลที่มีขนาดใหญ่ รากสามารถหยั่งลึกหาอาหารได้ไกลๆ ถ้าดินนั้นเป็นดินดี อุดมสมบูรณ์ด้วยธาตุอาหารอยู่แล้ว ก็อาจไม่ต้องใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์เลยก็ได้ การปรับปรุงดินโดยการใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก อยู่เสมอก็เพียงพอ

จำนวนปุ๋ยที่ใส่ ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ทำให้ดินโปร่ง เป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุให้กับดิน จำนวนที่ใส่ไม่จำกัด ถ้าดินทรายจัดก็ใส่ปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ให้มากหน่อย สำหรับปุ๋ยวิทยาศาสตร์ สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ นั้น จำนวนปุ๋ยที่ใส่ขึ้นอยู่กับว่า ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากน้อยเพียงใด แต่มีหลักคิดอย่างคร่าวๆ ได้ดังนี้คือ จำนวนกิโลกรัมของปุ๋ยที่ใส่ต่อต้นต่อปี เท่ากับครึ่งหนึ่งของอายุของต้นมะม่วง เช่น มะม่วงอายุ ๒ ปีใส่ ๑ กิโลกรัม อายุ ๓ ปีใส่ ๑.๕ กิโลกรัม อายุ ๔ ปีใส่ ๒ กิโลกรัม เรื่อยไป จนถึงมะม่วงอายุ ๑๐ ปีใส่ ๕ กิโลกรัม หลังจากมะม่วงอายุ ๑๐ ปีขึ้นไปแล้วไม่ยึดหลักดังกล่าวนี้ แต่ดูจากผลผลิตมะม่วงแต่ละปี ถ้าปีที่แล้วให้ผลมาก ก็จำเป็นต้องเพิ่มปริมาณปุ๋ยให้มากขึ้นตามส่วน และยิ่งขึ้นอยู่กับคุณสมบัติของดินด้วย

วิธีใส่ปุ๋ย เมื่อต้นยังเล็กอยู่ ควรใช้วิธีขุดพรวนดินตื้น ๆ รอบๆ ต้น ในรัศมีทรงพุ่ม แบ่งจำนวนปุ๋ยที่จะใส่ ออกเป็น ๔ ส่วน ใส่ปุ๋ยบริเวณรอบๆ ทรงพุ่มตรงบริเวณที่พรวน ประมาณ ๓ ส่วน อีก ๑ ส่วนโรยบนพื้นดิน ภายในทรงพุ่ม แต่ควรระวังอย่าใส่ปุ๋ยให้ชิดกับโคนต้น เพราะปุ๋ยจะทำให้เปลือกของลำต้นเน่า และจะทำให้มะม่วง ตายได้ จากนั้นจึงรดน้ำให้ชุ่ม ส่วนในต้นที่โตแล้ว อาจใช้วิธีขุดเป็นรางดินรอบต้นภายในรัศมีของทรงพุ่ม ขุดรางดิน ลึกประมาณ ๖ นิ้ว ใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมักลงไปในราง ตามด้วยปุ๋ยวิทยาศาสตร์ แล้วกลบดิน รดน้ำให้ชุ่ม ส่วนภายใน บริเวณทรงพุ่มให้ขุดพรวนเพียงเล็กน้อย แล้วหว่านปุ๋ยเช่นเดียวกัน เหตุผลที่ใส่ปุ๋ยรอบบริเวณรัศมีทรงพุ่ม เพราะ รากที่หาอาหารได้แก่รากฝอย จะอยู่มากในบริเวณรัศมีทรงพุ่ม หลังจากใส่ปุ๋ยแล้วควรรดน้ำตาม

๔.๒.๘ การตัดแต่งกิ่ง ระยะเวลา และประโยชน์ของการตัดแต่งกิ่ง

ควรตัดกิ่งกระโดงที่ขึ้นแข่งกับลำต้นทิ้งให้หมด และตัดกิ่งที่ไม่ได้ระเบียบ หรือกิ่งที่มีโรคและแมลงทำลาย ออกทิ้งเสีย

๑) ระยะเวลาการตัดแต่งกิ่ง

ควรตัดแต่งหลังจากเก็บผลแล้ว รอยแผลที่ตัดแล้วควรใช้สารป้องกันเชื้อรา หรือปูนขาว หรือปูนกินกับ หมาหมาทา เพื่อกันแผลเน่าเนื่องจากเชื้อรา การตัดอย่าตัดไว้ต่อ ควรตัดให้แผลเรียบสนิทไปกับลำต้นหรือกิ่งใหญ่

๒) ประโยชน์ของการตัดแต่งกิ่ง

- (๑) เพื่อให้ต้นมะม่วงมีรูปทรงตามที่ต้องการ และเป็นผลดีต่อการปฏิบัติดูแลอื่น ๆ
- (๒) ทำให้ออกดอกติดผลดีขึ้น และผลกระจายสม่ำเสมอ เนื่องจากใบมะม่วงได้รับแสงแดดทั่วกัน อันเป็นประโยชน์ในขบวนการปรุงอาหารของใบ
- (๓) ช่วยลดการระบาดของศัตรูพืช เนื่องจากตัดแต่งกิ่งที่มีโรคแมลงทิ้งไป
- (๔) ช่วยทำให้มีการสะสมอาหารในลำต้นได้พอดีพอเหมาะ กล่าวคือ กิ่งที่ชาวสวนตัดแต่งออกส่วนใหญ่ จะเป็นกิ่งที่อยู่ภายในทรงพุ่ม กิ่งเหล่านี้จะแย่งอาหาร และไม่คอยออกดอกติดผล
- (๕) ใบและกิ่งมะม่วงที่ตัดออก นำมาคลุมไว้บริเวณโคนต้นเพื่อเป็นการเพิ่มอินทรีย์วัตถุ ซึ่งจะมี ประโยชน์ในแง่บำรุงดินอีกด้วย หากมีกิ่งที่ตัดออกมากพอ ให้นำมาผูกไว้ระหว่างต้นมะม่วง เมื่อแห้งดีแล้วจึงจุดไฟ ให้เกิดควัน ประโยชน์ของควันไฟที่สุมนี่คือจะช่วยให้มะม่วงเกิดช่อดอกขึ้นอีกทางหนึ่งด้วย
- (๖) ลดความเสียหายจากลมพายุ พุ่มต้นแน่นที่รับแรงปะทะมาก ทำให้กิ่งฉีกขาด

๔.๒.๙ การออกดอกของมะม่วง

๑) พัฒนาการของผลมะม่วง การพัฒนาการของผลมะม่วงโดยทั่วไปมะม่วงจะออกดอกติดผลในช่วงเดือน พฤศจิกายน - ธันวาคม และเก็บเกี่ยวในเดือน มีนาคม - เมษายน (ปลูกในภาคกลาง) สำหรับการปลูกในภาคเหนือและภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จะออกดอกในช่วงเดือน มกราคม - กุมภาพันธ์ (ยกเว้นพวกมะม่วงทะวาย) เก็บเกี่ยวเดือน พฤษภาคม - มิถุนายน

การออกดอกของมะม่วงขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่างเช่น พันธุ์มะม่วง ความอุดมสมบูรณ์ของต้น และยังเกี่ยวข้องกับสภาพของอากาศอีกด้วย โดยจะเห็นว่า ถ้าปีใดอากาศหนาวเย็นมาก มะม่วงจะออกดอกมาก เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ผู้ปลูกควรได้คำนึงถึงด้วย เพราะจะทำให้การปลูกมะม่วงได้ผลอย่างเต็มที่ กล่าวคือ ควรเลือกพันธุ์มะม่วงที่ออกดอกง่าย สามารถออกดอกได้ทุกปีไม่มีเว้น รวมทั้งการบำรุงต้นมะม่วงให้สมบูรณ์ ก็เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวถึงในเรื่อง การบำรุงต้นมะม่วงหลังจากเก็บผลแล้ว เมื่อต้นมะม่วงสมบูรณ์เต็มที่ ก็จะสามารถออกดอกได้ง่ายกว่าต้นที่ไม่ค่อยสมบูรณ์

๒) รอบระยะพัฒนาการของผลมะม่วง

ระยะการพัฒนารอบรอบเป็นดังนี้

มกราคม	--->	ดอกบาน	สิงหาคม	--->	แตกใบอ่อน
กุมภาพันธ์	--->	ผสมเกสร	กันยายน	--->	แตกใบอ่อน ครั้งที่ ๒
มีนาคม	--->	ขยายผล	ตุลาคม	--->	ฟักตัว
เมษายน	--->	เข้าไคล	พฤศจิกายน	--->	ฟักตัว
พฤษภาคม	--->	เข้าไคล	ธันวาคม	--->	แทงช่อดอก
มิถุนายน	--->	ตัดแต่งกิ่ง	มกราคม	--->	แทงช่อดอก
กรกฎาคม	--->	ตัดแต่งกิ่ง			
					แตกใบอ่อน ครั้งที่ ๑

๓) การบังคับให้มะม่วงออกดอกนอกฤดู

การบังคับให้ต้นมะม่วงออกดอก ทำได้หลายวิธี แต่วิธีที่นิยมกันมากในปัจจุบันก็คือ การใช้สารพาโคลบิวทราโซล (ชื่อการค้าคือ คัลทาร์ โดยราดสารนี้ลงในดินรอบๆ ต้น ซึ่งมีวิธีการดังนี้คือ

๑) ต้องบำรุงต้นมะม่วงให้สมบูรณ์เต็มที่ก่อน กล่าวคือ หลังจากเก็บผลแล้วให้ตัดแต่งกิ่ง ใส่ปุ๋ย ให้น้ำ เพื่อให้ต้นมะม่วงสมบูรณ์เต็มที่ หลังจากนั้นปล่อยให้มะม่วงแตกใบอ่อนอย่างน้อย ๒ ชุด

๒) ระยะเวลาที่เหมาะสมต่อการใช้สารคือ ช่วงที่ใบยังอยู่ในระยะใบอ่อน หรือใบพวง

๓) ก่อนราดสาร ควรตรวจดูดินที่มีความชื้นพอสมควร และเมื่อราดสารลงดินแล้ว ให้รดน้ำตามด้วย เพื่อรากดูดสารได้อย่างเต็มที่

๔) หลังจากราดสารประมาณ ๒ เดือน ถึง ๒ เดือนครึ่ง มะม่วงจะออกดอก (พวกออกดอกไม่ยากนัก ส่วนพวกที่ไม่ออกดอกภายใน ๒ เดือนครึ่ง อาจใช้สารกระตุ้นการแตกตาช่วย เช่น ใช้โปรแตสเซียมไนเตรท ๒.๕% หรือไทโอยูเรีย ๐.๕% พ่นให้ทั่วทั้งต้น จะทำให้การออกดอกเป็นไปอย่างสม่ำเสมอทั้งต้น

๕) อัตราการใช้สารพาโคลบิวทราโซลเปลี่ยนแปลงไปตามขนาดและอายุของต้นมะม่วง ดังนี้

เส้นผ่าศูนย์กลางทรงพุ่ม	อัตราการใช้สาร ต่อต้น*
๒-๓ เมตร	๒๐-๓๐ มิลลิเมตร
๓-๔ เมตร	๓๐-๔๐ มิลลิเมตร
๔-๕ เมตร	๔๐-๖๐ มิลลิเมตร
๕-๖ เมตร	๖๐-๑๐๐ มิลลิเมตร
๖-๑๐ เมตร	๑๐๐-๒๐๐ มิลลิเมตร

* อัตราการใช้สารนี้คิดจากผลิตภัณฑ์เคมีเกษตรที่มีเนื้อสารพาโคลบิวทราโซล ๑๐% เช่น คัลทาร์

๖) การรดด้วยสารพาโคลบิวทราโซลให้รดทั่วบริเวณทรงพุ่มอย่างสม่ำเสมอ

๔) การช่วยให้ช่อดอกมะม่วงติดผลดีขึ้น

เนื่องจากมีผู้สนใจปลูกมะม่วงกันแพร่หลาย และมักจะประสบปัญหาอย่างเดียวกันว่า มะม่วงออกช่อดอกแล้วไม่ค่อยติดผล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้ามีหมอกลงจัดในขณะที่ช่อดอกกำลังบานแล้ว ก็จะทำให้มะม่วงไม่ติดผล ซึ่งก็มีความเชื่อกันอย่างนั้น ซึ่งสาเหตุ หรืออุปสรรคต่างๆ ที่ทำให้มะม่วงเมื่อออกดอกแล้วไม่ติดผล มีดังต่อไปนี้คือ

- สาเหตุอันเกิดจากเพลี้ยจักจั่นและโรคราดำ

สาเหตุนี้เป็นสาเหตุที่สำคัญที่สุดในการที่จะให้ช่อมะม่วงไม่ติดผล ซึ่งพบสาเหตุนี้ในเกือบทุกสวนมะม่วง หรือทุกต้นมะม่วงในท้องที่จังหวัดต่างๆ เกือบทุกจังหวัดก็ว่าได้ การทำลายของเพลี้ยจักจั่น หรือที่ชาวสวนเรียกกันว่า แมงกะอ้า กับโรคราดำนั้น เกิดควบคู่กันไป กล่าวคือ เพลี้ยจักจั่นทำลายช่อดอกมะม่วง โดยดูดน้ำเลี้ยงช่อดอกมะม่วง ทำให้ช่อดอกมะม่วงขาดน้ำเลี้ยง ไม่สามารถเจริญต่อไปเป็นผลมะม่วงได้ ดอกจะร่วงหล่นในที่สุด และในขณะเดียวกัน เพลี้ยจักจั่นก็จะขับถ่ายออกมา เป็นของเหลวที่มีรสหวาน ที่เป็นอาหารอันโอชะของเชื้อราดำ ซึ่งมีอยู่ทั่วไปในบรรยากาศ ทำให้ราดำเจริญได้ดีตามช่อดอกมะม่วง เห็นช่อดอกมะม่วงเป็นสีดำ และโดยเฉพาะอย่างยิ่ง ถ้าเกิดมีหมอกลงจัด นั้นย่อมหมายความว่า มีละอองน้ำในอากาศอยู่มาก มีความชื้นสูง ซึ่งธรรมชาติของเชื้อราดำหรือราต่างๆ จะชอบเจริญได้ดีในที่ๆ มีความชื้นสูง ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่า หมอกมีส่วนช่วยให้โรคราดำเจริญ หรือระบาดได้อย่างรวดเร็ว

วิธีป้องกันและกำจัด เพลี้ยจักจั่นและโรคราดำ

เนื่องจากเพลี้ยจักจั่นจะเริ่มทำลายโดยดูดน้ำเลี้ยงช่อดอกมะม่วง ตั้งแต่ช่อดอกมะม่วงเริ่มออกช่อดอก ยาวประมาณ ๓-๔ นิ้ว เรื่อยไป จนกระทั่งมะม่วงติดผลขนาดเท่าหัวแม่มือจึงหยุดทำลาย ดังนั้น การพ่นสารเคมีฆ่าแมลงเพื่อทำลายเพลี้ยจักจั่น ก็ควรเริ่มตั้งแต่ช่อดอกเริ่มออก ซึ่งมีขั้นตอนดังนี้คือ

๑) ใช้ยาเซฟวิน ๘๕% จำนวน ๒ ซ่อนแกง ผสมน้ำสะอาด ๑ ปีบ หรือดีลตริน ๒๕% อัตรา ๕-๖ ซ่อนแกง ต่อน้ำ ๑ ปีบ พ่นที่ช่อดอกทุกๆ ๗ วัน โดยเริ่มตั้งแต่ช่อดอกยาวประมาณ ๓-๔ นิ้ว นอกจากนี้ ยังมียาฆ่าแมลงที่ใช้กับเพลี้ยจักจั่นได้ผลดี ไม่เป็นอันตรายต่อคน และสามารถทำเองได้ ได้แก่ โลชั่นหรือทางไหล และยาฉุน

วิธีเตรียมโลชั่น ใช้โลชั่น ๑ กิโลกรัม ทูบให้แหลก แช่น้ำ ๑ ปีบ ไว้หนึ่งคืน แล้วกรองให้สะอาด เติมน้ำเปล่าลงไปอีก ๑๙ ปีบ ใช้ฉีดฆ่าแมลงได้ดี

วิธีเตรียมยาฉุน ใช้ยาฉุน ๑ กิโลกรัม ต้มกับน้ำ ๒ ลิตร นาน ๑ ชั่วโมง หรือแช่น้ำไว้ ๑ คืน แล้วคั้นเอาแต่น้ำ กรองให้สะอาด เติมน้ำอีก ๓ ปีบ ถ้าใส่สบู่อัลโลทอลลงไปด้วย สักก่อนต่อน้ำยาทุก ๔ ปีบ จะยังได้ผลในการฆ่าแมลงมากขึ้น

๒) หยุดพ่นสารเคมีในระยะที่ดอกมะม่วงกำลังบาน เพราะถ้าพ่นสารเคมีในระยะดอกบานแล้ว สารเคมีจะไปเคลือบปลายเกสรตัวเมียของดอก ทำให้ละอองเกสรตัวผู้ไม่สามารถเคลื่อนตัวไปผสมกับเกสรตัวเมียได้ สะดวก เป็นเหตุให้มะม่วงไม่ติดผล เนื่องจากดอกไม่ได้รับการผสมเกสร และสาเหตุอีกประการหนึ่งก็คือ สารเคมีจะไปฆ่าแมลงต่างๆ รวมทั้งผึ้ง ที่มีส่วนช่วยในการผสมเกสรดอกมะม่วง ทำให้ดอกมะม่วงไม่ได้รับการผสมเกสร มะม่วงจึงไม่ติดผล

๓) หลังจากมะม่วงติดผลขนาดเท่าหัวแมลงวัน หรือเท่าเมล็ดถั่วเขียวแล้ว จึงค่อยพ่นสารเคมีเซฟวิน อีกโดยพ่นทุกๆ ๗ วัน และหยุดพ่นเมื่อผลโตเท่าหัวแม่มือแล้ว หรือหยุดพ่นก่อนนี้ก็ได้อีก ถ้าเห็นว่าไม่มีเพลี้ยจักจั่นทำลายต่อไปแล้ว โดยให้สังเกตดูตามช่อมะม่วง ตัวเต็มวัยของเพลี้ยจักจั่นจะมีขนาดเท่าเมล็ดถั่วเขียวหรือหัวไม้ขีดไฟ มีสีน้ำตาล กระโดดไปตามช่อดอกและใบมะม่วง

การพ่นสารเคมีฆ่าแมลงปราบเพลี้ยจักจั่นเป็นการปราบราดำในทางอ้อมด้วย เพราะถ้าเพลี้ยจักจั่นหมดไป ก็ไม่มีสารที่เพลี้ยจักจั่นขับถ่ายออกมา ที่เป็นอาหารของราดำ โรคราดำก็ไม่ระบาดต่อไป เนื่องจากช่อดอกมะม่วงอยู่สูง ในการพ่นสารเคมี จึงจำเป็นต้องระมัดระวังเป็นพิเศษ ดังนี้คือ

๑) พ่นสารเคมีในขณะที่ลมสงบ ถ้ามีลมเล็กน้อยก็ให้ยู่หัวลม หรือหันหลังให้ลม ระวังอย่าให้ละอองสารเคมีปลิวมาถูกตัวได้

๒) ถ้าพ่นสารเคมีที่ช่อดอกมะม่วงใกล้บ้าน ต้องระวังอย่าให้ละอองสารเคมีปลิวไปถูกอาหาร เครื่องนุ่งห่มหรือสัตว์เลี้ยง

๓) ผู้พ่นสารเคมีควรป้องกันไม่ให้ละอองยาปลิวมาถูกตัวได้ กล่าวคือ ควรสวมหมวก มีหน้ากาก หรือใช้ผ้าปิดจมูก สวมเสื้อแขนยาว กางเกงขายาว หรือใส่เสื้อกันฝน ก็ได้ และควรสวมถุงมือด้วย

๔) อย่าสูบบุหรี่ในขณะที่พ่นสารเคมี

๕) เมื่อพ่นสารเคมีเสร็จแล้ว ให้รีบอาบน้ำทำความสะอาดร่างกาย ฟอกสบู่หลายๆ ครั้ง เพราะสบู่จะมีส่วนช่วยละลายคราบสารเคมีฆ่าแมลง ที่ติดตามผิวหนังได้

- สาเหตุอันเกิดจากสิ่งอื่นๆ ที่นอกเหนือจากแมลงและโรคทำลายช่อดอก

๑) เมื่อต้นมะม่วงมีอายุไม่ถึงวัยที่จะออกดอกออกผล แต่ออกดอกก่อนกำหนด ต้นมะม่วงเหล่านี้ เมื่อออกดอกแล้ว มีดอกไม่ติดผล เพราะต้นมะม่วงยังไม่แข็งแรงและสมบูรณ์พอ อายุหรือวัยที่ต้นมะม่วงควรจะออกดอกออกผล คือ ถ้าปลูกด้วยกิ่งทาหรือกิ่งติดตา ควรมีอายุประมาณ ๔-๕ ปีจึงเริ่มออกดอกออกผล ถ้าปลูกด้วยเมล็ด ควรมีอายุประมาณ ๕-๖ ปี ดังนี้ เป็นต้น

วิธีป้องกันรักษา คือ ให้เด็ดดอกทิ้งเสียในขณะที่ช่อดอกเริ่มออก เพื่อต้นมะม่วงจะได้ไม่เสียน้ำเลี้ยงไปสร้างช่อดอกต่อไป ถ้าปล่อยให้ช่อดอกไว้ไม่เด็ดทิ้ง อาจติดผลได้ แต่เป็นผลที่ไม่สมบูรณ์ และต้นมะม่วงจะเสียน้ำเลี้ยงในการไปสร้างผล จึงทำให้การเจริญเติบโตของลำต้นช้าลง หรือชะงักงัน

๒) ต้นมะม่วงขาดน้ำ หรืออากาศแห้งแล้งในระยะที่มีช่อดอก จะทำให้ดอกเหี่ยวแห้ง และร่วงหล่นไปได้
วิธีป้องกันรักษา คือ หลังจากมะม่วงออกช่อดอกแล้ว ให้รดน้ำอย่างสม่ำเสมออย่าปล่อยให้แห้ง

๓) ช่อดอกมะม่วงสกปรก มีดอกแห้งร่วงหล่นติดค้างอยู่ที่ช่อดอกมาก ซึ่งสาเหตุเนื่องมาจาก เพลี้ยจักจั่นและราดำเข้าทำลายช่อดอก และสิ่งขับถ่ายของเพลี้ยจักจั่น ซึ่งเป็นสารเหนียวๆ ยึดเกาะดอกที่แห้ง และร่วงห้อยติดอยู่กับดอกเป็นกระจุก ทำให้ผลมะม่วงลูกเล็กๆซึ่งเพิ่งติดผลนั้น ไม่ได้รับอากาศและแสงแดดเต็มที่ เป็นเหตุให้ผลมะม่วงไม่เจริญต่อไป และร่วงหล่นได้ง่าย

วิธีป้องกันรักษา โดยปกติแล้ว ในขณะที่ช่อดอกมะม่วงบานเต็มที่ และติดเป็นผลมะม่วงลูกเล็กๆ ขนาดประมาณเมล็ดถั่วเขียว หรือเท่าหัวแมลงวัน ตามที่ชาวสวนมะม่วงเรียกกันนั้น จะมีฝนตกมาช่วงหนึ่ง ซึ่งชาวบ้านเรียกว่า ฝนชะช่อมะม่วง ฝนที่ตกมาช่วงนี้ จะเป็นประโยชน์อย่างยิ่งในการช่วยชะล้าง ทำความสะอาดช่อมะม่วง ทำให้ดอกมะม่วงที่แห้งร่วงหล่นลงสู่ดิน เหลือไว้แต่ผลมะม่วงลูกเล็กๆ ติดอยู่ที่ช่อ จึงทำให้ผลมะม่วงเหล่านั้นเจริญเติบโตได้ ตามปกติและรวดเร็วขึ้น เนื่องจากสิ่งแวดล้อมอำนวยให้ได้รับอากาศและแสงแดดเต็มที่ แต่ถ้าหากว่าไม่มีฝนดังกล่าวแล้ว ในระยะที่มะม่วงติดผลเล็กๆ โดยผลมีขนาดประมาณเมล็ดถั่วเขียว หรือหัวแมลงวันนั้น ให้ช่วยทำความสะอาดช่อดอก โดยการพ่นน้ำที่สะอาด เพื่อช่วยชะล้างช่อมะม่วง พ่นเบาๆ อย่าพ่นแรง ถ้าพ่นแรงจะทำให้ผลมะม่วงเล็กๆ เหล่านั้นร่วงหล่นได้

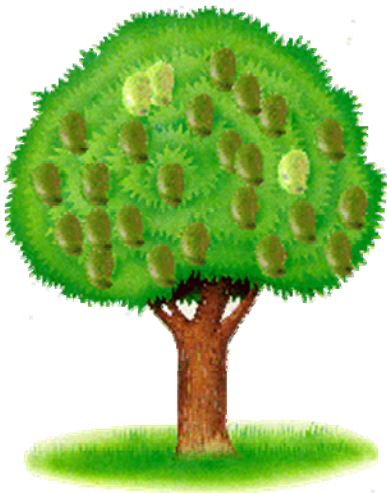
๔) ต้นมะม่วงไม่สมบูรณ์และแข็งแรงพอ หากต้นมะม่วงไม่สมบูรณ์และแข็งแรงพอ ก็จะทำให้ช่อดอกมะม่วงไม่ติดผล เนื่องจากขาดอาหาร หรือน้ำเลี้ยงที่จะมาเลี้ยงช่อดอกหรือผลต่อไปได้

วิธีป้องกันรักษา ใส่ปุ๋ยบำรุงต้นมะม่วงให้สมบูรณ์และแข็งแรง โดยพรวนดินตื้นๆ บริเวณรอบรัศมีทรงพุ่ม และใส่ปุ๋ยวิทยาศาสตร์สูตร ๑๕-๑๕-๑๕ ควบคู่ไปกับปุ๋ยคอกหรือปุ๋ยอินทรีย์ รดน้ำตาม จะทำให้ต้นมะม่วงเจริญเติบโตได้ดีขึ้น และให้ตัดแต่งกิ่งมะม่วงที่แห้ง หรือกิ่งที่มีโรคหรือแมลงทำลาย ออกเสีย

อนึ่ง อาจมีสาเหตุอื่นอีกที่มะม่วงออกช่อดอก แล้วไม่ติดผล เช่น อาจเป็นเพราะ ในท้องที่ที่ปลูกมะม่วงนั้นมีแมลงช่วยผสมเกสรอยู่น้อย หรืออาจเป็นเพราะ ต้นมะม่วงที่ปลูกนั้นอยู่ในที่อับ ไม่มีอากาศพัดผ่าน และแสงแดดน้อย เรื่องพันธุ์มะม่วงก็เป็นสิ่งสำคัญเช่นกัน เช่น มะม่วงพันธุ์น้ำดอกไม้ พันธุ์พิมเสนมัน มักจะออกดอกติดผลได้ดีกว่าพันธุ์อื่น และมักจะออกดอกนอกฤดูกาลอีกด้วย พันธุ์แรกมักจะออกดอกก่อนพันธุ์อื่น และออกดอกติดผลสม่ำเสมอเกือบทุกปี เหล่านี้เป็นต้น

สรุปการปฏิบัติเพื่อช่วยให้มะม่วงติดผลมาก

- ๑) เมื่อช่อมะม่วงเจริญพุ่มใบออกมาอย่างเด่นชัดแล้ว ควรรดน้ำให้ดินชุ่มอยู่เสมอ และให้ปุ๋ยด้วยจะดียิ่งขึ้น การรดน้ำควรรดแต่น้อยก่อน แล้วจึงมากขึ้นๆ เรื่อยๆ
- ๒) การพ่นยากำจัดแมลงที่จะมาทำลายช่อมะม่วง ครั้งแรกให้พ่นระยะที่ดอกยังตูม และครั้งที่สองเมื่อเห็นว่ามะม่วงติดผลมีขนาดเท่าหัวแมลงวัน การพ่นยากครั้งที่สองอาจเติมยากันราลงไปด้วย ถ้าเห็นว่ายังมีราดำอยู่ตามช่อดอกและใบ
- ๓) ถ้าไม่พ่นยากำจัดแมลง อาจพ่นน้ำเปล่าๆในระยะที่ดอกมะม่วงบาน และติดเป็นผลอ่อน เพื่อล้างช่อดอก

๔.๒.๑๐ ปฏิทินการปฏิบัติการจัดการ

มกราคม	แทงช่อดอก ดอกบาน รักษาช่อดอกมะม่วง ป้องกันเพลี้ยจักจั่นและราดำดูดนํ้าเลี้ยงทำลายช่อดอกมะม่วง
กุมภาพันธ์	ผสมเกสร และตัดผลอ่อน ป้องกันกำจัดเพลี้ยจักจั่นดูดนํ้าเลี้ยงผลมะม่วงที่ยังเล็กอยู่ ชะล้างช่อดอกและช่อผลมะม่วงด้วย
มีนาคม	ผลเจริญเติบโต ใส่ปุ๋ย รดน้ำ หาฟาง เศษใบไม้ หญ้าฝุ่ คลุมผิวดินบริเวณโคนต้นมะม่วง ป้องกันกำจัดแมลงวันผลไม้ค้อยทำลายผลมะม่วง
เมษายน	เปลือกเมล็ดเริ่มแข็ง (เข้าไคล) ฤดูกาลเก็บผลมะม่วง
พฤษภาคม	เปลือกเมล็ดเริ่มแข็ง (เข้าไคล) ผลแก่ และเก็บเกี่ยว ตัดแต่งกิ่งมะม่วงหลังจากเก็บผลหมดแล้ว ใส่ปุ๋ยบำรุงรักษาต้นมะม่วง
มิถุนายน	ตัดแต่งกิ่ง กำจัดวัชพืช บำรุงรักษาต้นมะม่วง ฤดูกาลขยายพันธุ์มะม่วงโดยวิธีทาบกิ่ง
กรกฎาคม	ตัดแต่งกิ่ง ให้กิ่งแตกใบอ่อน ครั้งที่ ๑ ฤดูกาลขยายพันธุ์มะม่วง
สิงหาคม	กิ่งแตกใบอ่อนทั้งหมด กำจัดวัชพืช บำรุงรักษาต้นมะม่วง ปราบศัตรูพืชตามความจำเป็น
กันยายน	กิ่งแตกใบอ่อน ครั้งที่ ๒ กำจัดวัชพืช บำรุงรักษาต้นมะม่วง ปราบศัตรูพืชตามความจำเป็น
ตุลาคม	กิ่งเจริญเติบโตสมบูรณ์ กำจัดวัชพืช บำรุงรักษาต้นมะม่วง ปราบศัตรูพืชตามความจำเป็น
พฤศจิกายน	กิ่งเจริญเติบโตสมบูรณ์เต็มที่ สุมกิ่งไม้ ใบไม้ หญ้าแห้งระหว่างต้นมะม่วง เพื่อรวมควันมะม่วง เพื่อช่วยกระตุ้นในการเกิดช่อดอก และเป็นการป้องกันกำจัดศัตรูพืชอีกทางหนึ่งด้วย
ธันวาคม	ระยะเวลาออกช่อดอกมะม่วง ป้องกันกำจัดเพลี้ยจักจั่น และราดำดูดนํ้าเลี้ยงทำลายช่อดอกมะม่วง

๔.๒.๑๑ การติดผล มะม่วงจะออกดอกครั้งหนึ่งๆ เป็นจำนวนมาก แต่จะติดเป็นผลเพียงไม่กี่ผลต่อช่อเท่านั้น ทั้งนี้เป็นเพราะสาเหตุหลายประการ เช่น ลักษณะของดอกมะม่วง ซึ่งดอกส่วนใหญ่จะเป็นดอกที่ไม่สมบูรณ์ ไม่สามารถเจริญเป็นผลได้ และปัญหาที่พบอยู่เสมอคือ การเกิดราดำที่ดอก ทำให้ดอกร่วงหล่นเสียเป็นส่วนมาก หรือหมดทั้งต้น

ทั้งนี้เพราะว่าที่ดอกมะม่วงจะมีต่อมนํ้าหวาน ทำให้แมลงต่างๆ มาดูกิน โดยเฉพาะพวกเพลี้ย จักจั่น ซึ่งระบาดมากในช่วงมะม่วงออกดอก เพลี้ยจักจั่นนอกจากจะดูดกินนํ้าหวานและนํ้าเลี้ยงที่ดอกทำให้ดอกร่วงหล่น แล้ว ยังถ่ายมูลออกมาเป็นอาหารของราดำอีกด้วย จึงทำให้ราดำซึ่งมีอยู่แล้วตามใบและในอากาศเจริญอย่างรวดเร็ว ในช่วงที่มะม่วงออกดอกนี้ อากาศมักจะหนาวเย็น และมีหมอกมากในตอนเช้า เมื่อหมอกจับตัวเป็นละอองนํ้าตามช่อดอกและใบ ราดำก็จะเจริญได้ดียิ่งขึ้น ทำให้ดอกร่วงหล่นจนหมด จนกลายเป็นความเชื่อว่า ถ้าปีใดมีหมอกจัดในระยะที่ดอกมะม่วงบาน ปีนั้นมะม่วงจะติดผลน้อยเพราะนํ้าค้างเค็มทำให้ดอกร่วง ซึ่งความจริงแล้ว นํ้าค้างไม่ได้เค็ม แต่เป็น

เพราะราดำและเพลี้ยจักจั่นดังกล่าว

๓.๒.๑๒ การเก็บเกี่ยว:

ข้อสังเกตง่ายๆ ว่ามะม่วงนั้นแก่เต็มที่ มีสิ่งที่สังเกตได้ ๒ ประการคือ

๑. แก้มผลทั้งสองข้างพองโตอูมเต็มที่ ผิวผลเปลี่ยนจากสีเขียวจัดเป็นสีจางลง หรือมีลักษณะคล้ายนวล

แบ่งเกาะติดผิว

๒. โดยเก็บผลมะม่วงมา ๒ - ๓ ผล นำมาแช่นํ้า หากจมนํ้าแสดงว่าแก่จัด ถ้าลอยแสดงว่ายังอ่อนอยู่

๔.๒.๑๓ การบำรุงต้นมะม่วงหลังการเก็บผล

ต้นมะม่วงที่ติดผลจะต้องใช้ธาตุอาหารจำนวนมากสำหรับเลี้ยงผล ยิ่งติดผลมากก็ยิ่งต้องใช้ธาตุอาหารมาก ดังนั้น การบำรุงต้นให้สมบูรณ์หลังจากที่เก็บผลแล้วจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ต้นสมบูรณ์แข็งแรง สามารถจะให้ผลในปีต่อไปได้

การบำรุงต้น ทำได้ดังนี้คือ ขุดพรวนบางๆ รอบโคนต้น โรยปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก หรืออาจเติมปุ๋ยวิทยาศาสตร์ลงไปด้วยก็จะยิ่งดี เสร็จแล้วรดน้ำให้ชุ่ม หลังจากนั้น ถ้าให้น้ำอยู่เสมอเป็นระยะๆ จะช่วยให้ต้นสมบูรณ์แข็งแรง แต่ควรระงับการให้น้ำประมาณ ๕-๖ เดือน ก่อนที่มะม่วงจะออกดอก เพราะถ้าให้น้ำในระยะนี้ต้นมะม่วงอาจแตกใบอ่อน แล้วใบอ่อนจะแก่ไม่ทัน การที่มะม่วงจะออกดอกได้ ใบต้องแก่จัดเต็มที่ก่อนเดือนมกราคมหรือกุมภาพันธ์

อีกวิธีหนึ่งคือ การทำรางดินรอบต้น โดยการขุดเป็นร่องลึกประมาณ ๑ ศอก รอบต้น ในรัศมีทรงพุ่ม แล้วใส่ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก และปุ๋ยวิทยาศาสตร์ลงในรางดินนั้น แล้วกลบดินรดน้ำให้ชุ่ม ให้ทำเช่นนี้ทุกๆ ปี รางดินนี้จะขยายออกไปเรื่อยๆ เพราะต้นมะม่วงจะโตขึ้นทุกๆ ปี

สำหรับการปลูกในที่ๆ น้ำไม่อุดมสมบูรณ์ ต้องอาศัยแต่น้ำฝนเพียงอย่างเดียว เมื่อเก็บผลแล้ว ก็ให้ทำเช่นเดียวกับที่กล่าวมาแล้ว แต่ไม่ต้องรดน้ำ รอจนกว่าฝนจะตก

นอกจากการใส่ปุ๋ยและให้น้ำแล้ว ควรจะตัดแต่งกิ่งด้วย กิ่งที่แก่เกินไป กิ่งที่มีโรคแมลงรบกวน กิ่งที่อยู่ในพุ่มควรตัดออก เพื่อประหยัดอาหารที่จะไปเลี้ยงกิ่งที่ไม่มีประโยชน์เหล่านี้ สำหรับการปลูกมะม่วงในสภาพยกร่อง ซึ่งส่วนใหญ่อยู่ในที่ต่ำมีน้ำท่วมถึง ดินมักเป็นดินเหนียว การเจริญเติบโตด้านทรงพุ่มค่อนข้างช้ากว่ามะม่วงที่ปลูกในดินทราย หรือดินร่วนปนทราย สภาพความชื้นสูงกว่าสภาพไร่ หลังเก็บเกี่ยวควรตัดแต่งกิ่ง ใส่ปุ๋ย โดยพิจารณาปริมาณปุ๋ยที่ใส่ในปีที่ผ่านมาประกอบด้วย โดยทั่วไปใช้ปุ๋ยวิทยาศาสตร์สูตร ๑๖-๑๖-๑๖ หรือ ๑๕-๑๕-๑๕ อัตรา ๒-๓ กก./ต้น อาจใส่แบบเป็นจุดๆ บริเวณทรงพุ่ม หรือหว่านรอบของพุ่มก็ได้ และควรเพิ่มปุ๋ยอินทรีย์ด้วย กรณีดินเป็นกรดอาจ ปรับดินด้วยปูนขาว หรือโคโลไบต์ การให้ธาตุอาหารแก่ต้นมะม่วงอีกวิธีหนึ่งคือ การลอกเลนมาปรับแต่งคันร่องสวน

เมื่อมะม่วงแตกใบอ่อน ๒ ครั้งแล้ว ให้ลดระดับน้ำในท้องร่อง กระตุ้นให้มะม่วงพักตัวในระยะแตกใบอ่อน อาจพบโรคและแมลงระบาด ควรใช้สารเคมีป้องกันกำจัด

ระยะดอกใช้เวลาประมาณ ๑๗ วันตั้งแต่เริ่มแทงช่อดอกจนถึงดอกบาน ควรให้น้ำประปรายทางใบ และรดน้ำบริเวณโคนต้นเล็กน้อย เมื่อติดผลแล้ว อาจให้ปุ๋ยเพื่อบำรุงผล โดยใช้ปุ๋ยน้ำสูตร ๑๕-๓๐-๑๕ หรือ ๖-๒๔-๒๔ อัตรา ๑๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร จนถึงอายุ ๖๐ วัน อาจมีการร่วงหล่นของผลได้ การร่วงหล่นอาจเกิดจากอุณหภูมิหรือความชื้น ที่เปลี่ยนแปลงมาก ช่วงผลอ่อนขนาดไข่ไก่ อาจทำการตัดแต่งช่อผล ช่วยให้ผลที่เหลือเจริญเติบโตดี และไม่หลุดร่วง

ระยะผลมะม่วงเข้าโคล ๙๐ วันหลังดอกบาน ควรเริ่มลดระดับน้ำ เพื่อให้ผลแก่ หรืออาจให้ปุ๋ยสูตร ๙-๒๔-๒๔ ทางดินและให้น้ำด้วย ประมาณ ๑๐ วัน จะเห็นผลขยายขึ้น และถ้าต้องการให้แก่เร็วขึ้น ควรฉีดพ่นปุ๋ยสูตร ๖-๒๔-๒๔ อัตรา ๒๐-๓๐ ซีซี. ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร นวลจะขึ้นหลังจากนั้น ๗-๑๐ วัน

๔.๒.๑๔ โรครด แผลงและการป้องกัน

โรครด: แอนแทรกโนส (anthracnose: *Colletotrichum gloeosporioides* Penz) ซึ่งทำอันตรายกับทุกส่วนของต้น อาการบนใบจะเห็นเป็นจุดๆ สีน้ำตาลดำ และขยายตัวออกเป็นแผลแห้งๆ ขอบแผลมีสีเข้ม ที่ใบ กิ่ง ช่อดอก และผล ทำให้ใบเป็นรูพรุนทั่วไป ถ้าเป็นกับใบอ่อนหรือยอดอ่อน จะทำให้ใบบิดเบี้ยวและยอดแห้ง ถ้าเกิดที่ดอก จะทำให้ดอกร่วง ถ้าเกิดกับผลอ่อนจะทำให้ผลนั้นแคะแกร็น

อาการแผลของโรครดแอนแทรกโนส ก่อนเก็บเกี่ยว

ไม่เจริญเติบโต

ส่วนผลที่มีขนาดเล็ก ถ้าเป็นโรครดนี้อาจร่วงไปเลย

แมลง: เพลี้ยจักจั่นมะม่วง (Mango hopper: *Idiocerus* spp.)

จะเข้าทำลายมะม่วงตั้งแต่เริ่มออกดอก โดยจะดูดกินน้ำเลี้ยงจากดอกและช่อดอก ทำให้ดอกร่วงหล่น ถ้าดูดน้ำเลี้ยงที่ผลอ่อนก็จะทำให้ผลอ่อนร่วงหล่น มะม่วงไม่ค่อยติดผล เพลี้ยจักจั่นมะม่วงยังถ่ายมูลที่มีลักษณะเป็นน้ำหวานออกมาติดอยู่ตามใบ เป็นอาหารของราดำ ทำให้ราดำระบาดจับอยู่ตามใบมะม่วง ทำให้ใบมะม่วงสังเคราะห์อาหารได้น้อยลง

การป้องกันและกำจัด

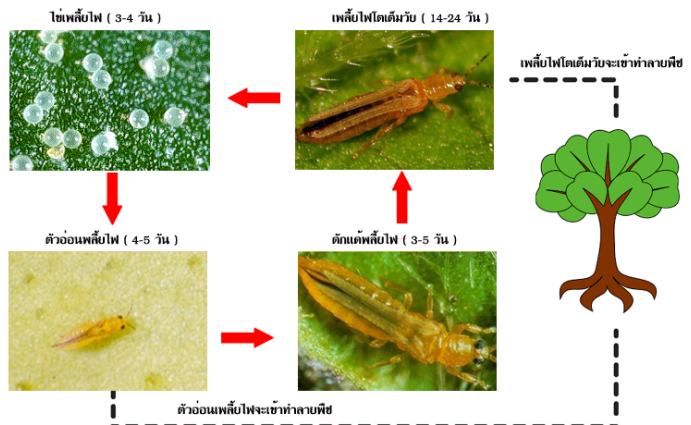
๑. ให้พ่นสารเคมี เช่น เซฟวิน ทุก ๗ วัน โดยเริ่มต้นเมื่อมะม่วงเริ่มแตกช่อดอก แต่งเว้นการพ่นสารเคมีเมื่อดอกมะม่วงกำลังบาน
๒. โดยการสูมควันที่โคนต้นมะม่วง ให้มีควันมากๆ อาจไล่ให้เพลี้ยจักจั่นหนีไปได้

เพลี้ยไฟ เพลี้ยไฟทำลายพืชบริเวณใบอ่อน ยอดอ่อน ช่อดอกมะม่วง ยิ่งในระยะที่มะม่วงออกดอก หากเพลี้ยไฟเข้าทำลายช่อดอกโดยการดูดกินน้ำเลี้ยงทำให้ดอกร่วง ช่อดอกหงิกงอ ผลอ่อนทำให้เป็นแผลจุดสีดำ ถ้าระบาดรุนแรงผลมะม่วงจะเป็นสีดำเกือบทั้งหมด

การป้องกันและกำจัด

๑. ถ้าพบไม่มากให้ตัดทำลาย เผาทิ้ง
๒. ถ้าพบมากควรใช้สารเคมีป้องกันกำจัดแมลงพ่น เช่น Cyhalothrim หรือ โมโนโครโทฟอส หรือคาร์บาริล ฉีดพ่นอย่างน้อย ๒ ครั้งเมื่อเริ่มแทงช่อดอก และช่วงมะม่วงติดผลขนาด ๐.๕ - ๑ ซม. หรือเท่ามะเขือพวง
๓. เก็บผลมะม่วงที่ถูกทำลายโดยแมลงวันผลไม้ที่หล่นโคนต้นทำลายเสีย

แมลงวันทอง ตัวเมียจะวางไข่ใต้ผิวของผลมะม่วง เมื่อไข่เจริญเป็นตัวหนอน หนอนจะไชขอนกินเนื้อมะม่วงเป็นอาหาร ทำให้ผลมะม่วงเน่าเสียหายร่วงหล่นได้

การป้องกันและกำจัด

๑. ห่อผลมะม่วงด้วยกระดาษหรือใบตองแห้ง
๒. ทำลายดักแด้โดยการไถพรวนดินบริเวณโคนต้น หรือใช้สารเคมีฆ่าแมลงพ่นลงดินเพื่อฆ่าดักแด้ เช่น ดีลตริน คลอเดน

หนอนเจาะลำต้น เป็นหนอนของด้วงปีกแข็ง หนวดยาว ตัวสีน้ำตาล โดยตัวแม่วางไข่ตามรอยแตกของเปลือกต้นมะม่วง แล้วตัวหนอนจะกัดกินเนื้อไม้เข้าไปในต้นหรือกิ่ง และจะสร้างขุยปิดรูที่มันเจาะเข้าไป ถ้าระบาดมากๆ ต้นหรือกิ่งจะตายได้

การป้องกันและกำจัด

ป้องกันไม่ให้ด้วงชนิดนี้มาวางไข่ที่เปลือกของลำต้นโดยการทำความสะอาดสวนอยู่เสมอ โดยเฉพาะบริเวณโคนต้นและลำต้น อย่านำกิ่งไม้หรือเศษไม้ไปเป็นที่อยู่อาศัยของแมลง การฉีดยาฆ่าแมลงอย่างสม่ำเสมอจะทำให้ด้วงไม่มีโอกาสวางไข่ โดยฉีดตามรอยแตกของเปลือกไม้ พ่นสารชนิดที่มีกลิ่นและดูดซึมเคลือบเปลือกลำต้นเป็นครั้งคราว หากพบว่าไม้ตัวหนอนกัดกินเข้าไปข้างในแล้ว และสร้างขุยปิดปากรูอยู่ ให้รีบทำลายตัวหนอนทันที โดยหาเหล็กแหลมเขี่ยเอาตัวหนอนออกมา หรือฆ่าตัวหนอนเสีย แต่ถ้าตัวหนอนเข้าไปลึกแล้วให้ใช้ยาฉีดยุงแบบสเปรย์ฉีดเข้าไปในรู แล้วอุดรูด้วยดินเหนียวหรือดินน้ำมัน หรือใช้สารเคมีชนิดฟุ้งกระจาย เช่น ฟูโมแก๊ส พ่นเข้าไปตามรูเพื่อให้สารเคมีระเหยไปฆ่าตัวหนอน จะทำให้ตัวหนอนตาย

ด้วงมะม่วง เป็นด้วงปีกแข็ง มีวงยาว ตัวแก่จะวางไข่ที่ผลอ่อน แล้วตัวหนอนจะเจริญอยู่ในเมล็ด พอเป็นตัวแก่ก็จะกัดกินเนื้อออกมา

การป้องกันและกำจัด

เมื่อตัวหนอนเข้าไปอยู่ข้างในแล้ว กำจัดได้ยาก และผลมะม่วงมักเสียหายไปแล้ว การฉีดยาฆ่าแมลงประเภทดูดซึมจะช่วยให้บ้าง การดูแล หมั่นทำความสะอาดสวนอยู่เสมอ ไม่ให้เป็นที่อยู่อาศัยของด้วงและแมลงต่างๆ จะช่วยป้องกันการระบาดของด้วงมะม่วงได้

๒. โรค

โรคต่างๆ ของมะม่วงไม่ค่อยพบว่ามีระบาดรุนแรงมากนัก ที่พบเสมอได้แก่ โรคแอนแทรคโนส (anthracnose : *Colletotrichum gleosporioides*, Penz) ซึ่งทำอันตรายกับทุกส่วนของต้น อาการบนใบจะเห็นเป็นจุดๆ สีน้ำตาลดำ และขยายตัวออกเป็นแผลแห้งๆ ขอบแผลมีสีเข้ม ที่ใบ กิ่ง ช่อดอก และผล ทำให้ใบเป็นรูพรุนทั่วไป ถ้าเป็นกับใบอ่อนหรือยอดอ่อน จะทำให้ใบบิดเบี้ยวและยอดแห้ง ถ้าเกิดที่ดอกจะทำให้ดอกร่วง ถ้าเกิดกับผลอ่อนจะทำให้ผลนั้นแคระแกร็น ไม่เจริญเติบโต ส่วนผลที่มีขนาดเล็ก ถ้าเป็นโรคนี้อาจร่วงไปเลย

การป้องกันและกำจัด

๑. ตัด ทำลาย และเผาไฟเสีย
 ๒. พ่นสารกันเชื้อรา เช่น ไซเนบ (Zinep), แมนเซทตี (Manzate-D), หรือ เบนเลท ๕๐ จำนวน ๑๐-๑๒ กรัม ต่อน้ำ ๒๐ ลิตร ทุกๆ ๗-๑๐ วัน โดยเฉพาะในระยะเวลาที่มีอากาศชุ่มชื้นมาก เช่น ในฤดูฝน
- นอกจากโรคแอนแทรคโนสแล้ว อาจมีโรคราแป้ง หรือโรคราขี้เถ้า ทำลายใบและดอกให้ร่วงหล่น แต่ไม่ค่อยพบว่ามีระบาดรุนแรงนัก นอกจากสวนที่ปล่อยปละละเลย ไม่ได้ดูแลทำความสะอาดสวนเลย การทำความสะอาดสวนอยู่เสมอ และบำรุงต้นมะม่วงให้เจริญเติบโตแข็งแรง จะเป็นการป้องกันไม่ให้โรคและแมลงศัตรูต่างๆ ระบาดได้เป็นอย่างดี

คณะผู้จัดทำ

ที่ปรึกษา

นายสุชาติ

เซ่งมาก

เกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา

นางผุสดี

จันทร์เพชร

หัวหน้ากลุ่มสารสนเทศการเกษตร

ผู้จัดทำ/ผู้จัดพิมพ์

นางภัทรวดี

แก้วประดิษฐ์

นักวิเคราะห์นโยบายและแผนชำนาญการ

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดสงขลา

163 หมู่ที่ 10 ถนนกาญจนวนิช ตำบลเขารูปช้าง

อำเภอเมือง จังหวัดสงขลา 90000

โทร 0-7431-3904 , 086-4883645

E-mail : paco_ska@opsmoac.go.th